1927 MÁRCIUS

ERDÉSZETI LAPOK

LXVI. ÉVF. | AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET KÖZLÖNYE | 3. FÜZET

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Felelős szerkesztő
CZILLINGER JÁNOS
Megjelenik minden hó 15-én.
Előfizetési díj 1927 évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P
Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagjárulékok fejében kapják.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. emelet
A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.
(Telefon: 37—22.)

Végezzünk.

Lehetőleg röviden kívánok válaszolni dr. Ajtai Sándornak legutóbbi személyeskedő cikkére, mert figyelemmel vagyok az olvasóközönségünk türelmére is és nem akarok azzal visszaélni.

Ez okból a cikknek csak a személyemet érintő részeire fogok az alábbiakban kitérni.

Érthetetlennek mondja Ajtai, hogy én honnan merítettem azt az állításomat, mintha ő a hatáskör átruházásának szükségességét a korrupcióval kívánta volna indokolni. Ez más szóval azt jelenti, hogy az állításom alaptalan.

Nos hát, hogy emlékezetébe idézzem Ajtainak a saját szavait, szószerint ideiktatom azokat a kijelentéseit, melyekből a kifogásolt állításomat merítettem. Idevágólag Ajtai mindjárt a legelső cikkének alapvető részében a következőket mondta:

— „A hatáskör átruházásának szükségessége mellett idáig *csak egy indokot* olvastam, amely, nevezzük nevén a gyermeket: *az egyéb közigazgatási ügyekkel kapcsolatban* már régóta hangoztatott *korrupció* miatt tartja szükségesnek az erdőrendészeti ügyek intézését a törvényhatóságoktól elvonni. Amidőn ebből a felelős tényezőtől eredő és minden-

esetre komoly alapon nyugvó véleményből megdöbbenéssel kell tudomást szereznem arról, hogy az erdőgazdaságunkat is erről az oldalról *mennyi kár érte* (??) és mennyi veszély fenyegeti, tisztelettel adózom annak az erélynek és bátorságnak, amely közigazgatásunknak ezt a kelevényét a nagy nyilvánosság előtt a felelősség teljes tudatában feltárni merte."

Azt hiszem, hogy e kijelentésekből józan ésszel nem lehet mást megállapítani, mint azt, hogy Ajtai tudomásul vette és magáévá tette a kérdéses indokot és hogy azt a saját álláspontjának a támogatására hozta fel. Ez napnál világosabb. De ha e tekintetben a legcsekélyebb kétség is támadhatna, ezt is teljesen eloszlatja az Ajtai második és mostani harmadik cikkének idevonatkozó érvelése. Hiszen Ajtai az említett vádat nem ejtette el még azután sem, amikor előbb lapunk szerkesztője, utóbb jómagam is rámutattunk arra, hogy az tarthatatlan. A második cikkében igyekezett ugyan Ajtai a dolgot némileg enyhíteni, de az eredeti álláspontját, amint erre szintén rámutattunk, lényegében nem változtatta meg.* A legújabb cikkében pedig minden szabadkozása ellenére tényleg ismét csak belekapcsolta a korrupció kérdését a vitába, azt állítva, hogy a familiáris stb. érdekeknek előtérbe helyezése az önkormányzati közigazgatásnak olyan betegsége, melyet letagadni nem lehet, mely mindenütt ott lappang, nem ujság, tehát nem is az a cikk találta ki, melyre Ajtai hivatkozott, továbbá, hogy ez az állapot az erdőgazdaságra még veszélyesebb, mint a közigazgatás egyéb ágaira, hogy ezt *egymás között nyugodtan megállapíthatjuk*, stb.

Hogyan állíthatja tehát mindezekkel szemben Ajtai, hogy a korrupciót nem kívánja és nem is kívánta indokként szerepeltetni, sőt, hogy e tekintetben *„teljesen a homlokegyenest ellenkező álláspontot vallja"?!*

* Itt jegyzem meg, hogy az Ajtai 2-dik cikkében említett politikai szempontoknak, helyesebben az ennek mezébe öltözött egyéni érdekeknek, továbbá a familiáris és üzleti érdekeknek a a közérdekkel szemben való érvényesülését nézetem szerint helyesebben és találóbban nem is lehet más gyűjtőnévvel, mint a *„korrupcióval"* kifejezni. Ez okból én az alábbi fejtegetéseim során is ezt a kifejezést fogom használni az említett fogalmak meghatározására. R. D.

Hát bocsánat, de az embernek megáll az esze, hogyan juthat valaki önmagával, a saját kijelentéseivel és érvelésével ilyen nyilvánvaló ellentétbe?!

Itt megszűnik minden, ilyen módon nem lehet komoly vitát folytatni és eszméket tisztázni.

Ajtai az említett pálfordulását azzal igyekszik kimagyarázni, hogy „*az önkormányzattal szemben* (!) ezt a vádat (t. i. korrupció vádját) éppen indokként felhozni maga is helytelenítette s ezt oly világosan juttatta kifejezésre, mely minden félreértést kizár".

Hát erre a magyarázatra én is csak azt mondhatom, amit a közmondás mond: Bodóné is másról beszélt, mikor a bor árát kérték tőle.

Értsük meg jól, hogy itt nem arról van szó, nem az a vita tárgya, vajjon Ajtai „*a megindítandó tárgyalások*" során „*az önkormányzattal szemben*" célszerűnek vagy helyénvalónak tartaná-e a korrupció vádját indokul felhozni vagy sem (ez a kérdés egészen más lapra tartozik), hanem szó van arról, hogy velünk szemben, akikkel Ajtai eziđészerint vitában áll, tényleg használta-e a kérdéses indokot vagy sem? A fenti tények minden kétséget kizárólag igazolják, hogy Ajtai velünk szemben igenis használta a korrupció indokát. Ezt nem lehet letagadni vagy meg nem történtté tenni. Én tehát teljes joggal állítottam és állítom ma is, hogy cikkíró az említett vádat hozta fel egyik főindokul az álláspontjának a támogatására.

Ahhoz sem férhet semmi kétség, hogy itt valóban elsőrendűen fontos, mondhatni perdöntő indokról van szó. Hiszen ha a korrupció vádja megállhatná a helyét, mintahogy nem állhatja meg, úgy közöttünk egyszerre vége szakadna minden vitának, mert fel sem tételezhető, hogy akadna a szakunkon csak egyetlen olyan ember is, aki egy korrupt rendszer fentartása mellett foglalna állást.

De mutatja a kérdés fontosságát az is, hogy — amint az Ajtai fentidézett kijelentéséből kitünik —, még felelős helyen is csak egyedül a korrupció indokát hozták fel a hatáskörátruházás szükségességének igazolására.

A korrupció kérdésével tehát nem lehet olyan könnyen

„*egyszer s mindenkorra végezni*", mint ahogy azt Ajtai szeretné.

Ajtai nem elégedett meg azzal, hogy rabulisztikus érvelésével alaptalannak tüntesse fel az állításomat, hanem a személyemben is megtámadott amiatt, hogy miért nem szálltam szembe azzal a bizonyos, hat évvel ezelőtt megjelent cikkel, melyből Ajtai a korrupció vádját merítette.

Nem tartozom ugyan emiatt senkinek számot adni, mégis esetleges félreértések eloszlatása végett szükségesnek tartom kijelenteni, hogy Budapestről közel hét évvel ezelőtt történt elköltözésem és nyugalombavonulásom óta a szakirodalmunkkal egészségi és egyéb ide nem tartozó okok miatt egészen a legutóbbi időkig egyáltalában nem foglalkoztam és így az Ajtai által említett forrásmunkákról tudomásom nem volt.

De eltekintve ettől: mi jogon mer engem Ajtai kérdőre vonni és szemrehányásokkal illetni, hogy miért hallgattam éveken át „*mélységesen*", miért nem tanusítottam akkor hasonló erélyt stb?! Hát felelős számadója vagyok én Ajtainak? Bízza csak rám, hogy milyen ügyben, mikor és hol nyilvánítsak véleményt!

Azt a fölényes agresszív hangot és leckéztető modort, ahogy Ajtai velem szembe szállt, egyszer s mindenkorra kikérem magamnak, azt a merőben alaptalan, burkolt gyanusítását pedig, mintha én bármi okból nem mertem volna a kérdéses ügyet előbb szóvátenni, a leghatározottabban visszautasítom.

Szakkérdésekben a véleményemet, ha azt az ügy érdeke úgy kívánta, nem rejtettem soha véka alá, tényleges tisztviselőkoromban sem s egyenesen és magyaros őszinteséggel megmondtam azt lefelé és felfelé egyaránt, még ha az rám nézve egyénileg nem is volt kellemes és előnyös. Erről a volt munkatársaim tehetnek tanuságot, akiknek alkalmuk volt az egyéniségemet és működésemet erről az oldalról is megismerni.

Azt mondja Ajtai, hogy nem reá tartozik annak a kérdésnek a tisztázása, vajjon az erdőrendészeti igazgatásban tényleg előfordultak-e a multban visszaélések vagy sem. Ezzel szemben fel kell hívnom a figyelmét arra, amit különben magának is tudnia kellene, hogy az alaptalan vádak és rágalmak

miatt nemcsak azok kitalálója vagy értelmi szerzője felelős, hanem az is, aki hireszteli, terjeszti azokat. Ha tehát Ajtai — mint maga mondja: *a munka hevében eltért a tárgyilagosságtól* és elkövette azt a hibát, hogy a korrupció kérdését nemcsak szóba hozta, hanem az eredeti forrást megtoldotta, kiélezte és szerzőjét kidicsérte, úgy viselje ezért saját maga a felelősséget és ne igyekezzék azt másra áthárítani.

Az előző cikkemben azt mondtam, hogy a korrupció vádja nemcsak az elsőfokú erdőrendészeti hatóságokat érinti, hanem a volt erdőfelügyelőségi tisztikart, sőt a legfőbb felügyeletet gyakorló központi szerveket is, mert ha az erdőrendészeti ügyek elsőfokú intézését tényleg korrupciós rendszer irányította volna, úgy fel sem lehet tételezni, hogy arról a kir. erdőfelügyelőknek, akik ott előadókként szerepeltek és a központi szerveknek is ne lett volna tudomásuk.

Ezzel szemben Ajtai azt vitatja, hogy az említett vád a tisztikarunkat és volt vezetőségét nem sértheti, e részben őket semminemű felelősség nem terhelheti, mert „*az egyéni érdekek* — úgymond Ajtai — *természetszerűleg és rendszerint alattomban* (?), *a közérdek mezébe öltözötten jelentkeznek*“ úgy, hogy a felügyeletre hivatottak nem képesek a helyzetet felismerni és megítélni.

Hát engedelmet kérek, de ilyen képtelenséget, mely csakis a fantázia szüleménye lehet, már csak ne igyekezzék velünk Ajtai elhitetni. Nincs ennek semmi komoly alapja, éppen úgy, mint ahogy annak a „*feltevésnek*“ sincs, melyből Ajtai ennél a kérdésnél is kiindult, mintha t. i. erdőrendészeti ügyek elsőfokú intézésénél a közérdekkel szemben „*tényleg*“ az egyéni érdekek érvényesültek volna. Hogy a dolog itt sem úgy áll, mint ahogy azt Ajtai elképzeli, ezt — az erdőrendészeti szakban eltöltött 30 évet meghaladó gyakorlati szolgálatom alatt szerzett élettapasztalataim alapján nyugodt lélekkel, bátran merem állítani.

Ajtai e tekintetben közvetlen tapasztalatokat nem is szerezhetett, mert úgy tudom, hogy a szorosabb értelemben vett erdőrendészeti, illetőleg erdőfelügyeleti szaknál a legutóbbi időkig nem is volt alkalmazva.

Dehogy is nem ismertük fel, hogy mikor volt közérdek-

ről és mikor ennek mezébe öltözött egyéni érdekről szó! Nem is volt nehéz ezt kitalálni. A legtöbb esetben magától kibújt a szög a zsákból, azok a bizonyos *„hátul mozgató erők“* és „megfelelő súlyú egyének“ pedig rendszerint személyesen jelentkeztek az ú. n. *„kijárók“* alakjában.

Az Ajtai említett beállítása ismét csak egy újabb súlyos vád a tisztikarunk ellen. Hiszen igen nagy baj volna és végtelen szomorú világot vetne az egész szakunkra, ha annak vezetőegyénei olyan szűklátókörűek volnának, hogy ne tudnák felismerni a különbséget a köz- és magánérdek között. Ha ez a vád megállhatná a helyét, akkor egyáltalában hogyan tölthetnék be a szakembereink a hivatásukat?! Hogyan védhetnék meg a gondozásukra bízott közérdeket a jogosulatlan magánérdekekkel szemben?!

Mint az egész vitás kérdésünkre igen jellemző tényt kell kiemelnem továbbá azt is, hogy az én időmben az erdőfelügyelők részéről erdőrendészeti ügyekben beadott felebbezés olyan ritka volt, mint a fehér holló. Azt hiszem, nem sokat tévedek, ha azt állítom, hogy ezer felebbezés közül csak 1—2 lehetett, az erdőfelügyelőé, a többit az erdőbirtokosok vagy más helyi érdekeltségek nyujtották be. Ez a tény egymagában véve is merőben kizárja annak még a feltevését is, mintha az elsőfokú erdőrendészeti hatóságok az ügyek intézésénél a magánérdekeket és nem a közérdeket tartották volna szem előtt. Ne tessék tehát zokon venni, hogy a legnagyobb megütközéssel és felháborodással vettem tudomásul a korrupció vádjának a beállítását.

Azt nem állítottam és most sem állítom, hogy a hatóságokon kívül álló, egyéni érdekeket istápoló idegen befolyások ne akadályozták volna a közérdek érvényesülését, sőt itt részben magam is osztom Ajtainak azt a megállapítását, hogy *„ha pedig az ügy a központ elé kerül, még a familiáris és üzleti érdekek is politikai érdekekké átalakultan keresik megfelelő súlyú személyeken át az érvényesülést.“*

Az ilyen protezsálások és kijárások a miniszteriumokban, sajnos, nem tartoznak éppen a ritkaságok közé. Eléggé csodálkozza azokat a napisajtó is. Csakhogy ezt a káros állapotot semmiképpen sem lehet az alsófokú hatóságok rovására

írni. Azok a „*megfelelő súlyú egyének*" és az ezek pártfogása alatt álló, közvetlenül érdekelt magánfelek rendszerint nem is sokat törődnek az alsófokú hatóságokkal és azok intézkedéseivel, ha kilátásuk van arra, hogy felsőfokon úgyis célt érnek, vagy éppen, hogy csak itt érhetnek célt.

Az említett áldatlan állapoton, mely maguknak a mindenkori miniszteréknek is elég gondot okoz s olykor igen nehéz és kényes helyzet elé állítja őket, csakis a protezsálások és kijárások kiirtásával lehetne gyökeresen segíteni. És ha erről volna szó, úgy nem tudnék elképzelni olyan vasszigorú törvényt, melynek a megalkotását és a legkíméletlenebb végrehajtását helyénvalónak ne találnám.

Egészen bizonyos az is, hogy a tervezett hatáskörátruházás a kijárásokat meg nem szüntetné és a helyzeten mit sem javítana, sőt még inkább rontana, mert a kormányra befolyással bíró, megfelelő súlyú személyekkel szemben a mostani önkormányzati hatóság a függetlenségét, önállóságát mindenesetre jobban tudja megóvni és érvényesíteni, mint egy olyan állami hivatal, mely adminisztratív szempontból és személyi tekintetben is teljesen a kormány befolyása és hatalma alatt áll.

Ajtainak az a beállítása, mintha én „*a jogi tudást lebecsültem*" volna, szintén nagyfokú tévedés.

Én nem becsültem le soha semmiféle tudást vagy tudományt! Ezt legjobban igazolják éppen a közelmultban e lapok hasábjain megjelent vadászati vonatkozású cikkeim, amelyekben idevágólag egyebek közt azt is kijelentettem, hogy a tudományoknál azt tartom, amit némelyek a pénzről mondanak: „*lehet belőle valakinek sok, másnak kevés, de elég soha*".

De magából a vita tárgyává tett cikkemből sem lehet azt kiolvasni, amiket Ajtai állít. Én nem „*kifogásoltam*" Ajtainak „*a jogi szakkönyveken alapuló elmélkedéseit*", azt sem mondtam, hogy az álláspontja ez okból „*elvetendő*".

Ellenben állítottam és ezt az állításomat ma is fentartom, hogy nekünk a korábbi rendszer híveinek, akik abban éltük le életünk java részét s akik tényekre és gyakorlati élettapasztalatokra alapítjuk az álláspontunkat, mégis csak több

jogunk van az álláspontunk helyessége mellett *„hitet vallani“*, mint Ajtainak, akinek az álláspontja töprengésekre, feltevésekre és jogi szakkönyvekből merített elmélkedésekre van alapítva.

Ebből pedig nem lehet ellenem azt a vádat kovácsolni, mintha én a jogi tudást lebecsültem, a jogi szakkönyveken alapuló érvelést kifogásoltam és az Ajtai álláspontját elvetendőnek mondtam volna. Csak a saját szavaimért vállalhatok felelősséget. Olyanért nem, amit más ad a tollamra. Velem *„ellentétben“* tehát teljesen felesleges volt Ajtainak a szaktársainkat arra figyelmeztetni, hogy a jogi, közgazdasági stb. munkákat minél szélesebb körben karolják fel.

Nem az ellen volt és van nekem észrevételem, hogy Ajtai a jogi szakkönyvekből merítette az érveit, hanem az ellen, hogy csakis ezekre és olyan feltevésekre alapítja az álláspontját, melyek a mi gyakorlati élettapasztalatainkkal merőben ellenkeznek. Ellenkeznek, mert — miként ezt már az előző cikkemben is kifejtettem: *az erdőrendészeti ügyek intézésénél nem fordultak elő sem az eljárás tisztasága, korrektsége, sem pedig a szakszempontok érvényesülése körül olyan hibák, melyek rendszerváltozást igényelnének.*

Ezt pedig nem cáfolta meg Ajtai, mert ezt nem is lehet megcáfolni. Egyik helyen kijelentette ugyan, hogy *a későbbiek adnak majd felvilágosítást arra nézve, hogy az álláspontja a gyakorlati tapasztalatokkal mennyiben ellenkezik*, de hiába kerestem a *„későbbiekben“* az idevonatkozó érveit, mert még ott is, ahol *„a kérdés gyakorlati vonatkozásait“* tárgyalta, ismét a közigazgatás egyéb ágainak területére csapott át és jogi érvekkel hozakodott elő.

Helyre kell igazítanom itt Ajtainak azt az állítását is, *mintha én az alkotmányjogi elveknek nem tulajdonítanék jelentőséget.*

Nem az alkotmányjogi elvek ellen volt és van nekem észrevételem, hanem az Ajtai érvelése ellen, ahogy ezeket a jogelveket a vitába bekapcsolta és jobbra-balra forgatja. Mert hogy egyebet ne említsek: mégis csak furcsa, hogy Ajtai hosszas elméleti fejtegetésekkel megállapította egyfelől azt, hogy az 1879. évi törvényhozás az erdőrendészeti ügyeket

nem történeti okokból utalta az önkormányzati szervek hatáskörébe, hanem azért, hogy *az újabb kor demokráciájából sarjadzó alkotmányjogi követelményeknek tegyen eleget*, másfelől mégis azt igyekszik velünk elhitetni, hogy most ugyanazok az alkotmányjogi elvek kívánják a hatáskör elvonását. Hol van itt a logika?

Ajtainak az álláspontja, saját beismerése szerint, *töprengések eredményeként alakult ki.* Azt is önmaga jelentette ki mindjárt kezdetben, hogy *„éppen nem könnyű kérdéssel állunk szemben, midőn annak a szükségességét kell a közvélemény előtt megindokolni, hogy a szóban levő hatáskör az állami szervekre átruházandó"*.

Mindezek azt mutatják, hogy itt mesterkélten, mondhatni erőszakolt módon kellett keresni, kutatni az indokokat, a hatáskör tervbevett átruházásának igazolására.

De hát ez az eljárás egészen szokatlan, ismeretlen a törvények, szabályok alkotásánál.

Hiszen a helyes törvényalkotásoknál nem kell keresni az indokokat, azoknak önmaguktól kell felmerülni és a javaslat készítőjének eleve tisztában kell lennie azzal, hogy miért kell egy új törvényt felállítani, vagy éppen egy meglevőt megváltoztatni, illetve hatályon kívül helyezni és helyette újat alkotni.

Gyakorlati és célszerűségi szempontok, de a jogfolytonosság elvei is egyaránt azt kívánják, hogy a fennálló törvényeknek az életben bevált jogszabályait ne vessük el, ne különösen akkor, amikor az egyben rendszerváltoztatást is jelent, amikor nagyon is kérdéses és vitás, vajjon az életben még ki nem próbált új rendszer egyáltalában be fog-e válni vagy sem?

Eltekintve mindezektől: annyi bizonyos, hogy fennálló erdőtörvényünknek az a rendelkezése, mely az erdőrendészeti ügyek elsőfokú intézését az önkormányzati szervekre bízta, nem áll ellentétben a sokat hangoztatott alkotmányjogi elvekkel.

Ezeknek a jogelveknek a vitába való bekapcsolása, előtérbehelyezése és végnélküli fejtegetése csak arra alkalmas, hogy a főkérdésről: arról t. i., hogy vajjon a mult tapaszta-

latai egyáltalában szükségessé vagy indokolttá teszik-e a hatáskör átruházását, a figyelmet elvonja és az egész ügyet mellékvágányokra terelje.

Azt állítja a továbbiak során Ajtai, hogy az erdőigazgatásról szóló törvény előkészítésénél elkövetett az a hiba, mely szerint az érdekeltség meghallgatása mellőztetett, *„éppen úgy előfordult (?) az 1917. évi törvényjavaslatnál is,* pedig akkor nekem — mondja továbbá Ajtai — módomban állott volna a befolyásomat felhasználni arra, hogy a kormányzat alkalmat adjon a javaslat előzetes nyilvános tárgyalására.

Ime ismét egy újabb támadás a személyem ellen, hogy rám süthesse Ajtai a következetlenség és mulasztás vádját.

De hát ez a pont is élénk világot vet arra, hogy mennyire helytállók az Ajtai ténymegállapításai. Ajtai, úgy látszik, egészen megfeledkezik arról, hogy az 1917. évi törvényjavaslatnak néhai Horváth Sándor volt a szerzője és felelős szerkesztője, én csak egyik szerény munkatársa voltam. Ha tehát az említett hiba és a terhemre rótt mulasztás tényleg megtörtént volna, úgy az nem is engem, hanem nagyérdemű volt főnökünket, Horváth Sándort érintené. Ez a kiváló szakemberünk azonban sokkal nagyobb körültekintéssel és előrelátással járt el a törvényjavaslatainak a készítésénél, mintsem hogy olyan hibákat követett volna el, mint aminőnek az erdőigazgatásról szóló törvény előkészítése körül fordultak elő. Horváth Sándor az erdőtörvény tervbevett módosítása ügyében legelőször is véleményes javaslatot kívánt be az összes államerdészeti hivataloktól és az önkormányzati szervektől, hogy a törvényjavaslat összeállításánál azokat is felhasználhassa. A törvényjavaslat készítése közben minden olyan fontosabb kérdést, mely más miniszterium ügykörét is érintette, megbeszélt az arra illetékes tényezőkkel s igyekezett velök egyetértő megállapodásra jutni, nehogy utólag nehézségek merüljenek fel az illető kérdésekben. Az így elkészített törvényjavaslatot aztán megküldte több példányban az Orsz. Erd. Egyesületnek véleményezés végett. Az Egyesület szélesebb körű bizottságot jelölt ki, mely hivatva lett volna a javaslatot tanulmány tárgyává tenni, letárgyalni és arról véleményt mondani. Megjegyzem, hogy az Egyesületünk vezetősége

megküldte a bizottság minden egyes tagjának nemcsak a törvényjavaslatot és annak indokolását, hanem „Az erdészeti jogelveinkről" írt tanulmányomnak a különlenyomatát is, amely tanulmányomban a magánerdők használatának szabályozása kérdésében a törvényjavaslattal ellenkező álláspontra helyezkedtem.

Ez volt a helyzet akkor, amikor közbejött az 1918. évi őszi forradalom és az ezt követő nagy felfordulás, amely mindent megakasztott.

Tartozom nemcsak az igazságnak, hanem Horváth Sándor emlékének is azzal, hogy az Ajtai alaptalan beállításával szemben itt a való tényállást leszögezzem.

Azt állította tovább Ajtai, hogy a cikkeimre adott „mindkét válasz a részletekben is jórészt csak neki tulajdonított, de tényleg tőle is a legtávolabb álló értelmezésekkel száll vitába". Ennek az igazolására Ajtai elsősorban rám vonatkoztatva azt mondja, hogyha én a második cikkét gondosabban fogom elolvasni, belátom, hogy éppen tiltakozott az ellen, mintha a tervbevett rendszer helyességének vagy helytelenségének beigazolását a gyakorlattól várná, ami *a beismerésnek* homlokegyenest (ismét homlokegyenest!) az ellenkezője".

Ezzel szemben tényként kell megállapítanom, hogy a nyilvánvaló ellentmondás éppen Ajtainak abban az érvelésében van, mely szerint egyfelől azt állította, hogy *„nincs kételye a tervbevett rendszer életképessége iránt"*, sőt *„hitet vallott amellett, hogy ennek a rendszernek be kell válnia"*, másfelől mégis csak *elismerte*, vagy ha úgy jobban tetszik, *kijelentette* (a dolog lényegén ez már igazán mitsem változtat!), hogy a kérdéses rendszer *„helyességét vagy helytelenségét a gyakorlat fogja megmutatni"*. Erre a rikító ellentmondásra mutattam rá az előző cikkemben, de anélkül, hogy *„vitába szálltam"* volna Ajtaival afelett, vajjon a saját egyéni felfogását vagy a gyakorlati élettapasztalatokat tartja-e előbbrevalónak a kérdés megítélésénél.

Már pedig elvitázhatatlan tény, hogy Ajtai a szószerint idézett fenti kijelentéseket tényleg megtette és azt sem lehet kétségbevonni, hogy e kijelentések között csakugyan szembeszökő ellentmondás van, mert ha Ajtai annyira biztos a dol-

gában, ha annyira csalhatatlannak tartja a *„töprengései eredményként kialakult álláspontját“*, hogy hitet vall amellett, hogy annak be kell válnia, úgy egyáltalában miért állította azt, hogy a tervbevett rendszer helyességét vagy helytelenségét a gyakorlat fogja megmutatni?!

Egyébiránt, ha Ajtai nem a gyakorlattól várja annak a beigazolását, hogy a kérdéses rendszer be fog-e válni az életben, vagy sem, úgy ezzel olyan felfogást árul el, mely aligha nem példátlanul áll az egész világ jogirodalmában, mert hiszen elemi dolog, hogy *minden jogszabály, vagy jogintézmény helyessége vagy helytelensége csakis a jogéletben, a gyakorlati alkalmazás tüzében bizonyosodik be.*

Ezt tartják a közjogászaink is és ennek a tételnek a helyessége még csak vita tárgya sem lehet.

Olyan egyéni jogi véleményre, még ha *„hitvallás“* alakjában jelentkezik is az, mely a gyakorlat tűzpróbáján még nem esett át, nem lehet törvényeket biztosan építeni, bármennyire megfelelne is az a tudományos elméleteknek, mert csalhatatlannak egyikünk sem tarthatja magát s ne feledkezzünk meg arról sem, hogy a törvények az emberi életviszonyokat hivatvák szabályozni, azok megalkotásánál tehát elsősorban és mindenekfelett az élet parancsoló szükségleteit kell irányadónak tekinteni.

Az erdőigazgatósági tanácsok kérdésénél azt állítja rólam Ajtai, hogy *„szerintem* egyforma képzettségű és egyforma gyakorlattal bíró szakemberek között *tanácskozásnak nincsen helye“*. Én nem ezt mondtam, hanem azt, hogy az ilyen tanácskozásoknak *„mindenesetre jóval csekélyebb az értéke és jelentősége“*, mint az olyanoknak, ahol különböző szakemberek több oldalról világítják meg a tisztázandó kérdéseket. Ezt a véleményemet pedig Ajtainak minden ellenérvével szemben is fentartom.

A következetlenség vádját akarja továbbá rám bizonyítani azzal, hogy a magánerdők fahasználatát szabályozó kivételes kormányrendelet máris államerdészeti szervekre bízta az azzal járó erdőrendészeti teendőket„ pedig ez a rendelet — mondja tovább Ajtai — *„az én műhelyemből került ki, annak szerkesztésénél vezetőszerepet kellett betöltenem.“*

Nos hát, itt sincs igaza Ajtainak.

Eltekintve attól, hogy az említett rendelet csakis a háborús állapotokból folyó ideiglenes jellegű, *kivételes* intézkedés, mely törvényalkotás és rendszerváltozás alapjául nem szolgálhat, biztosíthatom Ajtait arról, hogy a rendeletnek az az intézkedése, mely a szóban levő erdőrendészeti teendőket államerdészeti hivatalokra bízta, nem az én eszmém volt. Az erdőrendészeti ügyek fővezetésében és az egész erdőgazdasági politikában az ismeretes irányváltozás a rendelet kibocsátásakor már megtörtént, tessék tehát ennek tulajdonítani a kérdéses intézkedést és ne nekem.

Ajtainak, aki szintén teljesített a központban több éven át szolgálatot, tudnia kell, hogy az ügyosztályvezető, aki felett még a főosztályfőnök, államtitkár és a miniszter áll, nem minden intézkedéssel ért egyet, mely a *„műhelyekből“* kikerül.

Egyébiránt tessék tudomásul venni, hogy én a kérdéses rendelet készítésénél és tárgyalásánál részt nem vettem, annál kevésbé töltöttem be annak szerkesztésénél vezetőszerepet.

Azt mondta egyik helyen Ajtai, hogy ő nem állította azt, mintha én a maradiság embere volnék és így az *„ehhez fűzött egész oldalas indokolásom tárgytalan“*.

Ezzel szemben tényként kell megállapítanom, hogy a kifogásolt *„egész oldalas“* indokolásomban csak röviden és mellékesen érintettem a maradiság kérdését, ellenben bővebben kifejtettem ott azt, még pedig nemcsak a saját meggyőződésem alapján, hanem a Horváth Sándor tapasztalataira való hivatkozással is, hogy *„az erdőrendészeti ügyek elsőfokú intézésénél a multban nem fordultak elő olyan hibák, melyek rendszerváltoztatást tennének szükségessé“*. Az idevonatkozó érveim tehát éppen nem tekinthetők *„tárgytalanoknak“*. Nagyon is hozzátartoznak azok az ügy érdeméhez és feltétlenül szóba hoztam volna azokat abban az esetben is, ha Ajtai nem tesz semmiféle említést *„a multhoz fentartás nélkül való visszatérésről“*.

A fennálló erdőrendészeti bíráskodásunkról, ami mellett állástfoglaltam, Ajtai azt mondja, hogy az *„mint a mult ittfelejtett emléke, páratlanul áll az egész világon* s hogy eddig

a gúny fegyvereinek nem volt kitéve, valószínűleg annak tulajdonítható, hogy a tudományos körök nem is tudnak róla".

Ezzel szemben meg kell jegyeznem, hogy az 1917. évi törvényjavaslatban a kifogásolt bíráskodást lényegében Horváth Sándor is fenntartani tervezte, miután a törvényjavaslat alapelveit az igazságügyminisztérium törvényelőkészítő osztályával alaposan megvitatta. Az erdőrendészeti bíráskodásunk ellen az igazságügyminisztériumban tudomásom szerint sem akkor, sem azelőtt nem merült fel észrevétel. Pedig az igazságszolgáltatásnak ott alkalmazott legfőbb őrei bizonyára tudományosan is elég képzett szakemberek annak megítéléséhez, vajjon az erdőrendészeti bíráskodásunk csakugyan olyan idejét mult, tarthatatlan intézmény-e, melyet a *„gúny fegyverével"* kellene megtámadni.

Lehetséges, hogy a szobatudósok ezt nyugodtan megtennék, de akik ismerik a gyakorlati élet követelményeit és tisztában vannak a törvényünk céljával, szellemével, azok bizonyára másként ítélnék meg a helyzetet.

Mert ne feledkezzünk meg arról, hogy az erdőtörvényünk gazdasági célokat hivatott szolgálni, ennélfogva az erdőrendészeti bíráskodásnak is olyannak kell lenni, hogy az a törvény tiszteletének biztosítása mellett a törvény gazdasági céljainak a sikerre juttatását és az elkövetett erdőrendészeti áthágások hátrányos következményeinek az elhárítását is lehetőleg biztosítsa. Más szóval az ilyen ügyekben ítélkező hatóságnak nemcsak büntetni kell azt, aki az áthágást elkövette, hanem kötelezni kell a tettest a terhére rótt mulasztás pótlására és az áthágás hátrányos következményeinek a megszüntetésére a gazdasági célok biztosítása érdekében.

Ez az elv már a fennálló törvényünk megalkotásánál is érvényesült, jövőre pedig, ha új törvényalkotásra kerül a sor, a közérdekre veszélyes mulasztásokkal szemben a gazdasági célokat még teljesebb mértékben kell majd biztosítani, úgy, amint ezt az 1917. évi törvényjavaslat is tervezte.

Én tehát az Ajtai ellenérveivel szemben is fenntartom azt az álláspontomat, hogy az erdőrendészeti bíráskodást nem lehet az erdőrendészeti ügyintézéstől élesen elkülöníteni s hogy semmiesetre sem volna célszerű és helyes ezt a jellegzetes közigazgatási feladatot a kir. bíróságok hatáskörébe utalni.

Álláspontomat nem „*feltevésekre*", hanem itt is tényekre és tapasztalatokra alapítottam.

Hogy Ajtai a kir. bíróságokra gondolt, amikor az erdőrendészeti bíráskodásnak az ügyintézéstől való elválasztását hozta szóba, ezt Ajtainak a legelső cikkében tett abból a kijelentéséből következtettem, hogy „*a megoldás a független bíráskodáshoz vezet*", ez alatt pedig általában a kir. bíróságokat, illetőleg azok bíráskodását szoktuk érteni.

A „*rendőri büntető bíróság*", melyről Ajtai utóbb említést tesz, nem független bíróság, már csak azért sem, mert ott végső fokon az illető szakminiszter határoz.

Ajtainak arra a kérdésére, mely ismét egy újabb vád akar lenni ellenem, hogy t. i. a magánerdők fahasználatát szabályozó, fentebb már említett kivételes kormányrendelet szerzői, — akik közé Ajtai engem is besoroz — miért bízták a rendelettel kapcsolatos kihágási esetek elbírálását a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságai helyett a rendőri büntetőbíróságokra: itt is csak azt felelhetem, amit a kérdéses kormányrendeletről fenntebb mondtam, hogy annak nem én voltam az értelmi szerzője és felelős szerkesztője.

Ezekután a vitát a magam részéről Ajtaival szemben befejezettnek nyilvánítom. A közöttünk lévő ellentétes felfogásokat áthidalni, összeegyeztetni úgy sem lehet, még ha évekig folytatnánk is a vitát, mert, mint a fenntiek is mutatják, még alapvető kérdésekben, sőt elemi fogalmak körül is ellentétben állunk egymással.

Ajtai már három terjedelmes cikkben fejtette ki az álláspontját. Én is megmondtam, bár jóval rövidebben a mondani valómat. Mindezekből, azt hiszem, a t. olvasóink is megalkothatják maguknak akár pro, akár kontra véleményüket.

Az egész vita sarkpontja, mint az előző cikkemben is kiemeltem, a tervezett hatáskörátruházás kérdése, amit úgysem mi fogunk eldönteni.

Rochlitz Dezső.

Befejező közlemény az erdészeti közigazgatásról szóló vitához.

Azzal a szándékkal fogok hozzá dr. *Ajtai* kartársam legutóbbi cikkének megválaszolásához, hogy feleletem egyben záróköve is legyen az áldatlan utakra tévedt vitának.

Kartársam lapunk decemberi számában közölt válaszom „téves beállításait" kívánta legutóbb helyreigazítani.

Rövidség okáért és hogy a már kimerített vita folytatását elkerüljem, ezekre az ellentétes szemszögből tévesnek látott beállításokra, összefoglaló méltatás nélkül mintegy mozaikszerűen egybeállítva terjeszkedem ki.

*

Az úgynevezett *korrupció* kérdésének kifogásolt felszínentartására nézve csak az a megjegyzésem, hogy elsőízben az *általánosságban* odavetett tarthatatlan vád kifogásolását ismertem kötelességemnek, másodízben az enyhíteni szándékolt vádnak nem szerencsés módon való tisztázása, illetőleg lényegében való fentartása adott okot arra, hogy a magam részéről ezzel a kérdéssel foglalkozzam.

Ugyanez a nem szerencsés védekezési mód nyújtott egészen természetes foggantyút ahhoz, hogy *Rochlitz* Dezső kartársunk ezt a kérdést az én hozzászólásomtól teljesen függetlenül érdemileg tárgyalja.

Ilyen előzmények után a felszínentartás igyekezetének vádja nem érinthet.

*

Csak röviden említem meg, hogy az erdészeti igazgatásról szóló új törvény előkészítése alkalmával egyrészt az érdekeltség meghallgatásának mellőzése, másrészt a hatáskörátruházás előzetes tisztázásának elmaradása nem annyira *szépséghiba*, mint *sarkalatos, alapvető mulasztás*, minek követ-

keztében a törvény természetszerűen önmagában hordja a *pusztulás* csíráját.

*

Teljesen tisztában voltam és vagyok t. kartársam kifogástalan hazafias érzésével, de a területi integritásunk megdöltének, *mint indoknak* felhasználását elvi okokból kifogásoltam, különösen azért, mert ez az indok különösen abban a kellően ki nem fejtett alakban —, amelyben azt t. kartársaim elsőizben (1926 szeptember) alkalmazta —, valóban nem kívánatos félreértésre adott alkalmat, ezt pedig mindenesetre különösen ma, kerülni kell. Jóllehet, t. kartársaim ezt a homályos megokolást novemberi cikkében közelebbről megvilágította, mégis, *még ma is*, bármilyen vonatkozásban kifogásolnom kell ennek a gyászos indoknak *hangsúlyozását akkor*, amikor nemcsak reméljük, de remélni kötelességünk ennek az indoknak mielőbbi megszűnését. Másfelől — mert az erdőtörvény revíziójának szükségességénél a legfontosabb, valóban mélyreható indoknak közismert volta *„a magánerdők pusztításának megakadályozása"* évtizedek törekvésének kijegecesedett eredményeként jelentkezett, amelyet éppen *Rochlitz* Dezsőnek 1918-ban megjelent, e téren alapvető tanulmánya fejezett ki legérthetőbben —, teljesen felesleges a kifogásolt indok *hangsúlyozása*.

Azt pedig ne vegye zokon tőlem t. kartársam, hogy akkor, amikor ő az erdőtörvény revíziójának szükségességénél a *reálpolitika* érvényesülését hirdeti, felhasználom a kínálkozó alkalmat arra, hogy a közelmult rendszerének egyik klasszikusan irreális módon megalkotott részlettörvényére hivatkozom. Ez ne fájjon t. kartársamnak, hiszen ebben teljesen ártatlan.

*

Az *„adott helyzetről"* tett megjegyzésemmel majdnem így állunk.

Ugyanis a t. kartársam novemberi cikkében (446. l.) az erdészeti igazgatásról szóló törvényre vonatkozólag azt írja, kogy „helyesebb lett volna az életbeléptetéssel az erdőtörvény alaprendelkezéseinek módosítását is bevárni. Ez sem történt azonban meg, s *adott helyzettel* állunk szemben"... stb.

Miután annakidején jó magam egy külön ebből a célból kért kihallgatás során *személyesen* fejtettem ki a legilletékesebb helyen aggályaimat a törvény életbeléptetése esetén bekövetkezhető súlyos bonyodalmakkal szemben és mivel a legilletékesebb tényezőnek külön figyelmébe ajánlottam, hogy ennél a kifejezetten erdészeti közigazgatási kérdésnél speciálisan hozzáértő, kívülálló, érdektelen szakértőket is (neveket is említettem) hallgasson meg, — a magam részéről — t. kartársaimmal szemben az *adott helyzetet* tényként elfogadom, — ellenben a felelős tényezők védelméül *indokként, érvként* semmiesetre se vagyok hajlandó elismerni.

*

Kartársam november havi (447. l.) cikkében az ú. n. *Horváth* S.-féle törvénytervezet erdőfentartásra vonatkozó részét illetően egyoldalúan megjegyzi: „hogy annak rendelkezéseit *közvéleményünk* elejtette".

Miután a *közvélemény* a Horváth S.-féle törvénytervezetet nem is ismeri, s miután a nagyközönségnek egyáltalán nincs tudomása arról, hogy a *Horváth* S.-féle törvénytervezet elkészítése óta az erdőfentartásra vonatkozó részlettörvény más alakban elkészült volna, a *közvéleménynek* módjában se volt még e felett napirendre térni.

Jóllehet teljesen egyetértek abban t. kartársammal, hogy ez a törvénytervezet bizonyos tekintetben idejét multa, a fentidézett megállapítás váltotta ki belőlem annak kiélezett hangsúlyozását, hogy a tervezetben felhalmozott rendkívüli értékes anyag felett nem térhet napirendre a *közvélemény*.

*

Dr. *Ajtai* kartársam 1926 novemberi (448. l.) cikkében az önkormányzat és az államigazgatás kapcsolatának boncolása után az erdőrendészeti igazgatásra nézve a következőket állapítja meg: „Ezzel szemben az erdőrendészeti igazgatásnál a *legtöbb esetben* nem helyi közösségi érdekek, hanem *csupán* az egyesnek érdeke, az önérdek áll az országos érdekkel, a közérdekkel szemben, *ahol az önkormányzatnak konkrét ügyintézéssel való felruházása már nem indokolható* s éppen azzal ejtenénk sebet az önkormányzat méltóságán, ha feladatát az önérdek védelmében vélnénk feltalálni. Nincsen tehát

önkormányzati érdek, amely a hatásköratruházással sértve volna".

Erre a fejtegetésre egy közbevetett mondat alakjában azt jegyeztem meg, hogy itt (t. i. általánosságban) szó se lehet *önérdek védelméről*, nemkülönben kételyeim merültek fel aziránt, hogy mily alapon tételezi fel t. kartársam a vármegyei törvényhatóságokról azt, hogy ténykedésük legtöbb esetben az önérdek védelmében merülhet ki?

Kartársam itt félreértésre, félreértésen alapuló ténymegállapításra hivatkozik.

Elsősorban itt kiegészítendőnek tartom az idézett ténymegállapításnak azt a részét, hogy „az erdőrendészeti igazgatásnál a *legtöbb esetben* nem helyi közösségi érdekek, hanem csupán egyesek érdeke, az önérdek áll az országos érdekkel szemben", azzal az igen fontos ténnyel, hogy az egyesnek jogosulatlan érdeke *nemcsak az országos érdekkel, hanem a helyi közösségi érdekekkel ugyanilyen ellentétben áll.*

Már pedig, ki lehet hivatottabb védelmezője a helyi közösségi érdekeknek, mint a vármegye, az a kis ország, amely a maga területén mintegy állam az államban.

Vagy kétségbe vonható-e az, hogy pl. X. vármegye területén a kopárterületek keletkezésének megakadályozása kizárólagos országos érdek, hogy ehhez a vármegyének absolute semmi érdeke nem fűződik? stb....

Következik tehát, hogy t. kartársamnak máris nem lehet helytálló a közelebbről meg nem okolt következtetése sem, hogy *„az erdőrendészeti igazgatásnál az önkormányzatnak konkrét ügyintézéssel való felruházása már nem indokolható"*.

A felhozott példa ennek a következtetésnek pontosan az ellenkezőjét igazolja, nemkülönben megcáfolja azt a végkonkluziót, hogy „nincsen tehát önkormányzati érdek, amely a hatásköratruházással sértve volna".

Igen is jogaiban sérti az önkormányzat méltóságát, ha megfosztjuk olyan közérdekű közreműködéstől, amely elsősorban helyi közösségi érdekek védelmét célozza, amely jogokat mondjuk, több mint évszázad óta gyakorolt. A jogosulatlan önérdekkel a helyi közösségi és az országos érdek *egyaránt szemben áll. A gyakorlatban a helyi közösségi érdek*

és az országos érdek a legtöbb esetben szét nem választható s így semmi értelme annak, hogy *közügyek mikénti intézésének módját ilyen ingatag elméleti alapra helyezzük, amely eljárás újabb tengeri kígyók tömegeit szülné a hatásköri összeütközéseknek.*

Örömmel állapítom meg, hogy végeredményben *Ajtai* kartársam is azt az elvi álláspontot foglalja el, hogy az önkormányzat az államigazgatásba bevonandó.

Ha ez így van, akkor ennek az önkormányzati szervnek hatáskörét sem lehet elvonni, ha pedig ezt nem lehet tenni, *sürgősen vissza kell térnünk arról a helytelen új vágányról, amelyre az erdészeti igazgatásról szóló törvény megalkotása következtében kerültünk.*

Nem áll módomban t. kartársamat a közszolgálati ágazatok tőlünk idegen munkaterületeire követni.

Nemkülönben az a megállapítása sem lep meg, mely szerint az erdőrendészeti igazgatás az önkormányzati élettel nem áll szorosabb kapcsolatban.

Ez utóbbinak okát azonban nem az erdőrendészeti ügyek természetben vagy a régi rendszer helytelenségében, hanem abban vélem feltalálni, hogy a mi egyébként kifogástalan régi rendszerünk tulajdonképpen *csírájában mostohán lett megalapozva, évtizedeken át fejlődésében meg volt akasztva, végül visszafojtva és elgáncsolva.*

Ilyen körülmények között szinte csoda, hogy a kapcsolat olyan, mint amilyen ma, illetőleg mint amilyen legutóbb volt. Meggyőződésem, hogyha az alapjaiban helyesen lefektetett régi kir. erdőfelügyelőségi rendszert tökéletesen kiépítjük, a kifogásolt kapcsolat is sokkal bensőbb lesz.

*

Dr. *Ajtai* kartársam a gyakorlat útmutatásából kiindulva megállapítja mindezek után, hogy „az önkormányzati elv sem csúcsosodhatik ki abban, hogy a végrehajtó hatalom egészben az önkormányzat kezébe legyen letéve, hiszen akkor az alsóbb tagozatokban állami izgatásra egyáltalában nem is volna szükség.

Itt ki kell térnem kissé, mert bizonyítani kívánom, hogy

erdészeti közigazgatásunk egész rendszere helytelen irányban tolódott el s ennek a megállapításnak a mai helyzettel való összemérése torzképet mutatna!

Kartársam is beismeri, hogy az önkormányzat az államigazgatásba bevonandó, vagyis ezzel elismerte azt is, hogy az alsófokú közigazgatási erdészeti hatóság csakis a régi közig. biz. gazdasági albizottág lehet, amelyet a föld színéről eltüntetni nem lehet és nem is szabad.

Több alsófokú fórumra absolute szükség nincs. A mi törekvésünk e téren csak egy lehet: intézményesen biztosítani ebben az alsófokú közigazgatási hatóságban a *szakértelem* érvényesülését, másfelől az alsófokú fórum legfontosabb szereplőjét, az államigazgatásnak és önkormányzatnak összekötő kapcsát, a királyi erdőfelügyelőt személyében helyesen megválasztani, olyan feladatkörrel (kerülettel ellátni), amelyben teendőinek valóban meg is felelhet, olyan szakértőszemélyzetet biztosítani részére, amelyekkel a modern erdőgazdaságnak sokkal komplikáltabb feladatait is akadálytalanul elláthatja.

Más természetű alsófokú tagozatra, helyesen kiépített erdészeti közigazgatásban valóban nincs szükség.

Nincs szükség, mert a *többi feladat lényegében nem közigazgatási, hanem erdőgazdasági* feladat.

Tipikusan gazdasági feladat az, amit a *m. kir erdőkincstár* személyzete végez.

A multban sem volt szükség, most sem szükséges, hogy a magyar állam *magángazdaság jellegével bíró üzemének tisztviselői közigazgatási teendőkkel terheltessenek.* Ez a két funkció elvileg összeférhetetlen. Semmiféle gazdasági tényező ön-önmaga gazdálkodását a közérdek szempontjából nem ellenőrizheti.

A régi m. kir. állami erdőhivatali (köznyelven községi erdészeti) szolgálat természeténél fogva egy fokkal közelebb áll a közigazgatáshoz, de tulajdonképpen gyökerében ezt a szolgálatot sem szabadna közigazgatási szolgálattá fejleszteni, mert elvileg — ha nem is olyan mértékben — az inkompatibilitás esete itt is fennáll.

Lényegében ma is fennáll, de még inkább nyilvánvalóvá

lesz az, ha a régi erdőtörvény reviziója, illetőleg az erdőfentartási törvény megalkotása keretében sikerül az 1879. évi XXXI. t.-c. 17. §-ában foglalt megkülönböztetést megszüntetni, s minden néven nevezendő erdőnek üzemtervszerű és szakszerű kezelését biztosítani. Az állami kezelés tényét lényegileg nem kényszerintézkedésnek, hanem az állam közérdekű, rentabilitás szempontjából is megalapozott önzetlen vállalkozásának kellene tekintenünk, azzal a nemes céllal, hogy megkönnyítse mindazon erdőbirtokosok (főleg kisbirtokosok) erdeinek szakszerű kezelését, akik erdejük csekély jövedelmezőségét tekintve *nem képesek* külön személyzetet tartani, illetőleg a szakszerű kezelést önerejükből biztosítani.

Ez esetben csakis akkor lenne köteles *bárki is* erdejét állami kezelésbe adni, ha nem képes a törvényben előirandó szakszerű kezelésről gondoskodni.

Ilyen körülmények között az állami kezelés éppen olyan kezeléssé alakulhatna, *valódi gazdálkodássá* fejlődhetne — mint például a kincstári gazdálkodás, azzal a különbséggel, hogy sokkal mostohább körülmények között, mint a kincstári. Mindenesetre rendkívül szép feladatkör áll ez előtt a szintén mellőzött intézmény előtt!

A valódi közigazgatási erdészeti szolgálatot kizárólag a kir. erdőfelügyelőnek és személyzetének kellene végeznie, akinek viszont kezelési teendőket nyakába varrni szintén nem lehet.

Véleményem szerint ez volna a valóban egyszerű, az önkormányzattal harmonikus, gyors, hatékony, olcsó, eredményes erdészeti közigazgatás, míg a másik két nagy munkaterületen helyezkednének el a gyakorlati erdőgazdasággal, *produktív* gazdálkodással foglalkozó szakemberek.

Ezzel az egyszerű munkamegosztással és tisztázott hatáskörrel szemben, ma mindenki közigazgat, mindenki ellenőriz és a rendszer következtében aránylag kevesen végezhetnek valóban produktív munkát.

Nem tartozik ide, de ha már itt vagyunk, talán célirányos lesz, ha pár sorral arra is rámutatok, hogy miként lehetne a mai tarthatatlan helyzetből *rázkódtatás nélkül és gyorsan* áttérni a helyes útra.

Ezt még a mai tisztviselői létszámmal is sikerrel meg lehetne oldani.

a) Első teendő volna a kincstári erdőigazgatóságokat régi szerepkörüknek visszaadni, s azokat minden további nélkül a közigazgatásból kikapcsolni.

b) A mai — mondjuk hat — erdőigazgatóságot — ha úgy tetszik, címének meghagyása mellett *kizárólag arra a szerepkörre szorítani, amit azelőtt hazánk érintetlen területén a 43 állami erdőhivatal látott el,* azzal a különbséggel, hogy azok az adminisztrációs feladatok (a kir. erdőfelügyelőségeket kivéve), amelyekkel legutóbb megbizattak, ügykörében meghagyhatók lennének.

Az erdőigazgatóságok központjából esetleg elvonható személyzet egy része *inkább a mai állami erdőhivatali kerületek helyesebb beosztására, dolgozó szervek szaporítására volna fordítandó.*

Az Alföldfásítás végrehajtása, mint kifejezetten gazdasági teendő ennek a szervnek az ügykörébe volna utalandó.

c) A régi királyi erdőfelügyelői intézmény teljes önállósággal, megfelelő kerületi beosztással és szakértői személyzettel újból felállítandó.

Véleményem szerint mindez a még mindig hiányzó és *égetően sürgős erdőtörvény (erdőfentartási rész) revíziójának keretében minden presztizs-kérdés nélkül keresztülvihető volna.*

Egy kardcsapással meg lehetne szüntetni a mai áldatlan állapotokat; mindenki tisztában volna hatáskörével és feladataival.

Ugyanezzel a kardcsapással meg volna oldva a ma állásnélkül, munkanélkül tengődő szerencsétlen kartársaink hasznos foglalkoztatása, mert az ország eddig szakszerűtlenül kezelt erdeinek berendezése átmenetileg olyan horribilis, a közjó szempontjából nagyfontosságú tömegmunkát zúdítana a szakemberek nyakába, hogy kivétel nélkül minden szaktársunk komoly munkához juthatna.

Az időpontnak talán ez a tizenkettedik órája, mert ma még az erdőbirtokos-osztály *mindenesetre szívesebben hajtja*

fejét meg egy józan üzemtervszerű kötelezettség előtt, mint a háborús időkre készített, annak céljait pillanatnyilag betöltő, de teljesen ingatag alapokon nyugvó 3296—1918. M. E. rendelet intézkedései előtt.

Ezt *a 3296—1918. M. E. rendeletet a lehető legsürgősebben törvényes intézkedéssel kell kiváltani.*

*

Dr. *Ajtai* kartársamnak a közig biz. gazd. albizottsági tagok érdekeltségénél felemlített azt a mindenesetre túlhajtott aggodalmát, hogy „a nagyobb erdőgazdaságokat az érdekek közössége kétségtelenül szoros egységgé kovácsolja össze, s így az érdekeltség esetenkénti elmellőzésétől eredményt nem remél" — nem osztom.

Elvégre ne tekintsük az erdőbirtokosokat *hivatalból az erdők ellenségének.*

Nekem ellenkező tapasztalataim vannak. Ismerek nem egy olyan lelkes erdész erdőbirtokost, akinek nyugodtan kezébe merném adni az erdészeti közigazgatás fővezetését is.

A magam részéről egyenesen súlyt helyeznék arra, hogy az elsőfokú közigazgatási hatóságnál az ilyen typusú erdőbirtokos mindenkor képviselve legyen. Egészen egészséges dolognak tartom, hogy a való életben mozgó, bizonyos vonatkozásban reálisabban gondolkozó, autodidakta erdőbirtokos, ha kell, — mintegy természetes ellensúlyozója legyen a bürokratikus felfogásnak.

Ebben a — ha úgy tetszik — t. kartársam hangsúlyozása szerint *kollégiális* tanácsban mérje össze — a köz érdekében — erejét az élet iskoláját saját verejtékével kijárt erdőbirtokos és a jól képzett szakember. Az eredménytől nem félek.

*

T. kartársam utalt egy helyen a lapunkban hat évvel ezelőtt megjelent arra a cikkre, amely később egyik fejezetként egy olyan könyvbe vétetett be, amelyet a Tudományos Akadémia pályadíjra tartott érdemesnek.

Jóllehet ezekben a speciális erdészeti közigazgatási kérdésekben — bármily magasan áll is előttem a Magyar Tudományos Akadémia ítélkezése —, perdöntő bizonyítékként nem

mertem volna hivatkozni a Magyar Tudományos Akdémiára, *mint szakértő testületre* — ezuttal mégis ugyanilyen joggal tudatosan ugyanabba a hibába esem és egy ugyanott megjelent közleményre hivatkozom, melynek idevágó sorait a következetesség elvére való utalással t. kartársam figyelmébe ajánlom: *„Egy országos erdőgazdasági tanácsra gondolok, amelyben helyet találnának az ország legjobb szakértői és a rokonszakmák köréből és helyet találnának az erdőbirtokosságnak képviselői is, hogy ezzel az érdekképviselet s vele a birtokosság álláspontja is megfelelő alakban érvényre jusson"*.

Ha ebben a legmagasabb kollégiális tanácsban is helyénvaló volt a „szoros egységgé összekovácsolt erdőbirtokosság" képviselőjének jelenléte, úgy talán az alsófokú erdészeti hatóság ártalmára se lesz az, ha abban az erdőbirtokosság képviselőjének helyét megtartjuk.

*

A tanácsok kérdésére csak annyit, hogy *tanács* és intézkedési jogkörrel bíró *bizottság* között ma is lényeges különbséget látok és hogy a tanácsi intézmény hátrányait mindenesetre kisebb mérvben találhatni fel a közig. biz. gazdasági albizottságban, amely bizottság számra nézve csekély számú, különféle felfogású — tehát különféle szempontok megvilágítására inkább alkalmas, egymással semmiféle szolgálati viszonyban nem álló és összeségükben tényleges hatáskörrel rendelkező tagakból áll, — mint az erdőigazgatóságok keretében nagyobb számú, azonos képzettségű, szolgálati függőségben levő és hatáskörnélküli tagokból álló kollégiális tanácsban.

*

A decentralizáció kérdésére óhajtok még kitérni, amit t. kartársam különös figyelmembe ajánlott.

Először is a mai „az úgynevezett alsófokon centralizált decentralizációért nem t. kartársamat okolom, s amikor a mai erdőigazgatóságokat hatáskörnélküli bürokratikus intézményeknek nevezi, *tökéletesen egyetértünk*.

Teljesen ellentétben állok ellenben azzal a felfogásával, mely szerint tagadja, hogy decentralizáció kérdése az önkormányzat keretében megoldható volna.

Ha egyszer meg van a decentralizáció lehetősége az erdőrendészeti hatáskörrel felruházandó kollégiális alapon szervezett erdőigazgatósági tanácsoknál — mint ezt kartársam megállapítja —, úgy egészen bizonyosan ugyanezen lehetőség fennáll az erdőrendészeti hatáskörrel régóta vagy még mindig rendelkező, kartársam szerint szintén kollégiális: közig. biz. gazd. albizottságánál is.

Ilyen vonatkozásban a két testület között nem lehet különbség.

Valóban szükség van decentralizációra, *ki kell még jobban szélesíteni az elsőfokú erdőrendészeti hatóság jogkörét*, mert a kir. erdőfelügyelő jelenléte minden tekintetben elegendő biztosítéknak kell hogy tekintessék, mint ahogy a multban is mindenkor elegendő biztosíték volt.

Amennyiben pedig bármikor felmerülne annak szüksége, hogy a kir. erdőfelügyelőségek *egységesen* irányítassanak avagy ellenőriztessenek, ez az irányítás kizárólag egy helyről, a másodfokú erdészeti hatóság illetékes ügyosztályából indulhatna ki.

*

Kartársam egy megjegyzés keretében az O. E. E. ez ügybeni szerepét is érinti.

Engedje meg, hogy a közbéke és nyugalom kedvéért a közelebbi megokolást és részletezést elmellőzhessem, s csupán a legelső cikkemnek idevonatkozó részét idézzem emlékébe, mely szerint az O. E. E. igazgatóválasztmányának idevágó határozata annakidején emigyen szólt:

„*Teljesen lehetetlenség az egyébként is fontos, a magyar erdőgazdaság jövőjét befolyásoló törvényjavaslatokat ily rövid idő alatt (3 nap alatt!) tanulmányozni, megfontolni, róluk komoly véleményt mondani s azt írásba foglalva előterjeszteni.*“

*

Amikor úgyis — mint e lapok szerkesztője a vitát lezárom, ismételten elnézését kérem t. olvasóközönségünknek az akaratlanul hosszúra nyult, nem egy részletében ismétlésekbe bocsátkozó vitának.

Tudom, sokaknak unalmas, másoknak terhes volt a vitának figyelemmelkísérése, de ha egyéb eredménye eddig nem is volt, annyi bizonyos, hogy *ráterelte az érdeklődést az erdészeti közigazgatás mai áldatlan helyzetére* és az ellentétes érvelések tisztító tűzében mindenkinek módjában van véleményét megalkotni a helyzetről és további teendőkről.

Köszönő szavam van még egyfelől nagyrabecsült fegyvertársamhoz, aki nem átallotta jól megérdemelt nyugalmát a közjó érdekében pillanatnyilag megzavarni, nemkülönben elismeréssel tartozom vitázó ellenfelemnek is, mert önzetlenül vállalkozott erre a rendkívül terhes feladatra, s széleskörű jogi ismeretekről tanuskodó érdekes fejtegetéseivel az ügyet mindenesetre szolgálta.

Erről a helyről kérem őt, ne tekintse vitát bezáró eljárásomat vele szemben igazságtalan eljárásnak, mert elvégre a felvetett kérdések többszöri kimerítő kifejtése után a máris veszélyes terrénumra közeledő vitát valamelyik oldalon egyszer csak le kellett zárnom. *Czillinger János.*

A hortobágyvidéki termőhelyekről

a) *Néhány szó a klimatikus viszonyokról.*

Erről a tárgyról régóta óhajtottam írni, de mert a szükséges anyag még nincs kellőképen rendezve, egyelőre nem szándékoztam cikkemmel a nyilánosság elé lépni. Most azonban néhány helyileg köztudomású ténykörülményt mégis csak kénytelen vagyok tisztázni, amelyet *Magyar* Pál jeles cikkében kétségbe vont.

Hortobágyvidéki termőhely alatt a szó betűszerinti értelmét veszem azzal a megjegyzéssel, hogy Hortobágy alatt nemcsak a tényleg Hortobágynak nevezett 42.000 holdas legelőt, hanem az ezzel összefüggő egységes geológiai tömböt értem. A „vidékbe" pedig beletartozik az a terület, melyen a Hortobágy klimatikus hatása dominál. Az ilyetén elképzelt terület határát még nem állapítottam meg.

Béky Albert azon állítása, mely szerint „Az Alföld fatenyésztésre általában kedvezőtlen", sajnos, a hortobágyvidéki termőhelyre nézve megállja helyét.

Magyar Pál maga is elismeri, hogy a természetes felújítás itt nem sikerül. (Mondanom sem kell, az ősi állapotban mások voltak a felujulás esélyei.)

A tölgyerdők mesterséges telepítése hihetetlenül kínosan megy. A hibátlan fiatalosok még 4—5 éves korban is kipusztulhatnak jó talaj mellett is. A fiatalosok megmaradása a periodikusan szárazakkal váltakozó, nedves időszakokhoz van kötve. Az utolsó teljes sikerű erdősítésem az 1914-iki. Ilyenkor a természetes felujulások is több-kevesebb sikert mutatnának, ha a szükséges vágásokat meg mernénk kockáztatni.

Mayrnak Magyar Pál által idézett kategórizálása nem állja meg a helyét. Nagy tévedés volna a mm-ekben kifejezett csapadékkal meghatározni egy terület erdősíthetőségét.

A Magyar Pál által is forrásmunkaként használt „Treitz

szikes talajok javítása" című munka Köppennek egy táblázatát közli:

Ha:	25°	20°	15°	10°	5°	0°	−6°	C° átlagos hőmérsékű vidéken
Az évi csapadék összege	70 cm.	60 cm.	50 cm.	40 cm.	30 cm.	20 cm.	10 cm.	akkor ott mezőség alakul
az ellenben évi csapadék összege	35 cm.	30 cm.	25 cm.	20 cm.	15 cm.	10 cm.	5 cm.	nél kevesebb, akkor ott sivatag van.

Ezeknél több csapadék a területet az erdőségi övbe utalja, esetleg a Tundrák övébe. Tehát a táblázat szerint pl. 30 cm. évenkénti csapadék mellett sivatag a terület, ha az évi átlagos hőmérséklet 20°, míg ha az évi átlagos hőmérséklet 5°, úgy már a mezőségi övbe tartozik. Azaz a hőmérséklet és a csapadék együttesen szabja meg az erdősíthetőség határát.

Természetesen nem tökéletes a táblázat, — hisz a föld egész területére vonatkozik és 3 sorból áll — mert ugyanazon átlagos évi hőfok és csapadék mellett lehet a terület mezőségi és erdőségi övbe tartozó, aszerint, hogy nagy különbség van-e nyári és téli hőmérséklet közt.

A nagy nyári meleg szárító hatását vajmi kevéssé befolyásolja a nagy téli hideg. Hogy durva példával éljek: egy termelőhelynek lehet 10° Celsius az évi középhőmérséklete, ha a nyári idényé 15° és a télié meg +5°, de lehet úgy is, ha a nyári idényé 40° és a télié —20°. Hogy melyik kedvezőbb a fatenyészetre, az világos.

Alföldünkről és főként a Hortobágy vidékéről tudjuk, hogy szélsőséges klimájú.

Ez a körülmény a nagy sebességű szelekkel együtt — valamint az is, hogy a csapadék egy jó része hirtelen záporok alakjában jut a földre, melyet a növényzet nem tud kellőképen értékesíteni — sorozza az erdőségi öv majdnem szélső kategóriájába a hortobágyvidéki termőhelyet. Tehát már semmi esetre sem optimális erdei termőhely.

A szélről szólva, a *Magyar* Pál által megadott 2—4 m. sebesség alig állja meg a helyét a Hortobágyon. Mert 1925-ben pl. 17 napig szélmegfigyeléssel foglalkozva, 15 napon észleltem 4 m.-en felüli sebességű szelet és pedig rendesen hosszú időtartamut.

Tehát a talaj hibái mellett a klimában is van némi hiba.

Közvetve tömérdek kárt okoz a klima. A rovarok tenyészetére határozottan kedvezően hat. Igy az *Ocneria dispar* két kisérőjével, a *Tortrix viridanával* és *Cnetocampa processioneaval*, a debreceni tölgyesek növedékének $^4/_5$-ét elpusztítja. Aki egyszer látja az itteni erdőket *Ocneria*-rágottan — sohasem felejti el. És ez a csapás nagyjából 5 évenként beköszönt.

A cserebogárpajor-rágások problémává teszik a tölgytelepítést, a liszharmat is segédkezik ebben.

Azt hiszem, hogy a következő eset sem fordult volna elő más klima alatt.

A marokkói sáska némely évben hatalmas tömegekben pusztít a Hortobágyon, ugyanekkor elszaporodik a petecsomóiban élő *epicauta verticalis*. A marokkói sáska nem igen szerepelt mint erdei kártevő, de annál inkább a természetes ellensége. A szerencsés véletlen a Hortobágy szivében levő csemetekertben 1925-ben bemutatta, hogy a fenti bogár 15 fajta erdei fát el tud levélteleníteni.

Magam is tapasztaltam, hogy ez nem minden klima mellett van így. Az irodalom bővebb adatokkal szolgál.

Igyekezni fogok ugyanezen cím alatt később számadatokkal szolgálni.

Ha pedig tréfálnom szabad ebben a komoly tárgyban, úgy idézem *Treitz* Pétert, aki a sziksós talajokért a klimát teszi felelőssé.

b) Szikfásításokról.

A sziktalajokat osztályoznunk kell, hogy megfelelő eljárásokat alkalmazhassunk erdősítésünknél. A Sigmondféle osztályozás tökéletesnek látszik, de ne felejtsük el, hogy gyakorlati értéke csak akkor fog kitünni, ha majd tényleg lesznek nagykiterjedésű sziken települt erdők. Erdészeti szempontból a talajnak ugyanis azok a sajátságai jöhetnek számításba, melyek a leendő faállományra befolyással vannak, ezeket pedig még alig ismerjük.

Ma még összes következtetéseinket néhány elhanyagolt

és nem megfelelő fanemmel biró erdőcskéről (rendszerint hiányosak a feljegyzések a telepítés adatairól), facsoportokról és fákról, fasorokról vonhatjuk le.

És ha 12 éves kisérleteink volnának is, ezek még csak a telepítésre derítenének világot, de nem a fatermesztésre. Gyökérzetük fejlődésével és az ifjúságuk szívós életerejének elvesztésével még sok meglepetést nyujthatnak a már megtelepült állományok is.

A növényzet alapján való talajmeghatározást illetőleg némi aggodalmaim vannak.

Az ad hoc termőhelyi osztályt mutatják a növények a talaj felső rétegeire vonatkoztatva. Adnak útmutatást a multra és a jövőre is, sőt vonhatunk következtetést a talaj alsóbb rétegeire, ez azonban olyan deduktió, melyben sok a feltételezés és általánosítás.

Aki a Hortobágyot régebb idő óta ismeri, megmondhatja, hogy ugyanazon a ponton nem állandó a növényzete.

Ez megnehezíti az osztályozást. Mint szélsőséget említhetem meg a gyermekkoromban látott képet, amikor körülbelül 15 km.-t kocsiztam egy 30 cm.-es fűtengerben, amelyet csak a gyülevész vizek szaggattak meg. Ebben az évben kétszer kaszálták a Hortobágyot és a gyep vezérnövénye a nedvességtűrő (mesophyta) *Alopecurus pratensis* volt.

A mult év tavaszán tett kocsizásaim alkalmával már hasonlíthatatlanul más képet találtam. Eltünt az egyenletesség, élesen tüntek elő a különféle növénytársadalmak határai. A gyep átlagos magassága túlnyomólag 5—6 cm. volt (festuca pseudovina), melyből a tarackos foltok mondjuk 15 cm.-re kimagaslottak. A gyülevész vizek helyén pedig majdnem kopasz vakszik mutatkozott.

Ha a gyermekkorom idejéből való *Alopecurus* gyepet megvizsgáltam volna, bizonnyára meglelem benne hellyelközzel a fejlődés kezdetén álló *Statice Gmelinit* (akkor is ismertem, de akkor vasvirágnak mondtam) és az *Artemisia monogynát*, ami a terület multját és jövőjét mutatta volna, t. i. azt, hogy a termőhely jó részén a mult években érvényesült annak szikes volta és valószínűleg ismét érvényesülni fog a jövőben is, ha a nedves időjárás elnúlik. Tapasztalt

Hortobágyjárók megmondhatták volna azt is, hogy az *Alopecurus* el fog tünni a terület $^{9}/_{10}$-ed részéről.

Más kevésbé szélsőséges példát is mondhatok. Mikor a szántóföldeken a *trifolium*-fajok jó termést hoznak, a Hortobágyon is szépen diszlenek, sőt vezérnövénnyé alakulnak és pedig nemcsak a hat sziki faj, hanem más jó termőhelyen tenyészők is felütik a fejüket. A kép egész elütő lesz a következő vagy megelőző évitől.

A mult év nyarán *Champhorosma ovatummal* benőtt területen sok *Inula britannicát* és néhány *Achilleát* találtam. Ezek *egy* társadalomban alig képzelhetők el, mert a két utóbbi szelídebb sziken élhet csak, míg az első a legvadabb szik lakója, néha egyedüli lakója. Ezen növények magját a szél hordta oda és a kivételesen kedvező időjárás alatt fejlődtek ki, hozzájárulhatott még az *Achillea* esetében a talaj valamilyennemű felsérülése, vagy trágyázása is. Ily jelenségek zavarólag hatnak az osztályozásnál. Augusztus vége felé az egynyári, nem tipikusan *xerophyta* vagy *halophyta* és *pseudohalophyta* növények jó része eltűnik a szikesebb foltokról, sőt az évelőknek is csak roncsaik maradnak meg, tehát az osztályozásra legalkalmasabb *az augusztus és szeptember hónap*. Ha ezek véletlenül szokatlanul nedvesek, úgy nagyon gyakorlott szemnek kell az osztályozást végezni. A legeltetés sok olyan növényt semmisít meg, mely különben uralkodna a területen. *Thaisz* Lajos szerint a *Festuca pseudovina* is sok helyről leszorulna, ha a legeltetést beszüntetnék, mert a magasabb és tömöttebb, de a tiprásra kényesebb gyepek elnyomják.

Tegyük fel, hogy a *Magyar* Pál által végzett és említett hortobágyi talajtérképezést más, kisebbtudású egyén végezte volna, úgy egészen más lett volna a térkép beosztása, ha a térképezés: 1. az ideinél szárazabb (azaz normális) időjárás mellett; 2. ha az ideinél nedvesebb időjárás mellett; 3. ha 1 évi legeltetési tilalmazás után történt volna.

Elérkeztünk a gyakorlatiság kérdéséhez. A térképezéshez kitünő talajismerő és botanikus kell. Az osztályozásnak nagyon részletesnek kell lenni. Az *Ohat* erdőn pl. 0.5 kataszteri holdas és kisebb egymásmellé sorakozó részleteket is

tételez fel még az én gyakorlatlan szemem is. Oly hosszú a munka, hogy lehetetlenség szakértővel végeztetni. Végeredményben kevés speciális tudással bíró egyének fogják a részletes minősítést elvégezni, szintúgy az erdősítést is. Központi irányításról alig lehet szó az óriási területen szétszórt apró erdőfoltokon, amelyek sok birtokos közt fognak megoszlani.

Az említett cikkben levő kitünő osztályozás és erdősítésre vonatkozó utasítások a közeljövőben aligha fognak érvényesülni. Inkább a kisérleti állomások vehetik hasznát, amelyeknek száma remélhetőleg tetemesen fog szaporodni, vagy legalább munkaterülete nagyobbodik. Ha csekély hozzáértésemmel a probléma magjához szabad szólnom, a kisérletek egy ideig azt fogják bemutatni, hogy mely módszerek nem sikerülnek. A későbbi fejlődés más nyomon fog haladni. Az eddigi tüneti kezelés helyett esetleg a szikesedés előfeltételeit fogják megszüntetni. Pl. nem a koloidális felszint fogják porhanyítani vagy a koloidalitást előidéző sókat átalakítani, hanem a szikesedés állítólagos okozóját, a gázexhalatiókat küszöbölik ki azáltal, hogy mély fúrásokkal eltávolítják a gázokat és esetleg gazdaságilag értékesítik őket. Vagy pedig a koloid kémia — mely ma még kezdeti stádiumban van — talál hathatós *és olcsó* módszert a koloidalitás megszüntetésére.

Megjegyzem még, hogy a Magyar Pál III—1. és III—2. csoportját a tudás mai állása szerint már csak abban az esetben tartom erdősítendőnek, ha ily területek az erdőtest kikerekítéséhez szükségesek, pl. ha egy ilynemű hosszú nyelv nyúlik be az erdőbe. Egyébként mindent be lehet erdősíteni, ha a költségek felől nem kérdezősködünk.

A jövő tavasszal kezdem a Hortobágy fásítását. Egyelőre tartózkodni fogok attól, hogy I. szik termőhelyi osztályú területen kívül nagyobb terjedelemben más területeket bevegyek védsáncaim és drótkerítésem mögé. (Mert tény, hogy a nomád legeltetés miatt ily eszközök vannak az állomány megőrzésére tervbe véve.)

Csodálkozom még afelett, hogy *Magyar* Pál alig említi a *Sophorát*, holott eddigi megfigyeléseim alapján nagy jövőt jósoltam volna neki a sziken. Homokon csak vetés útján tud-

tam megtelepíteni, az ültetettek elseprűsödtek, megsárgultak, kifagytak. Már a sziken ültethető is. Itteni vetésével most kisérletezem. Ugy a csemeték, mint az idős fák bizonyítják a szikhez való tartozását. Igaz, hogy a felszini vizeket nem bírja.

Az amerikai kőris telepíthetősége magas homokbuckán és sziken kétségtelen. Hogy az időnként kiszáradó szikes talajban hogy fog viselkedni, mondjuk 6 éves korában — az kérdés*

A *magas kőris* az Ohaton III—2. osztályú talajon szépen fakadt, rohamosan nőtt és léces korban kipusztult.

Ugyanily talajon az *akác* (!) fiatal korban tűrhetően fejlődött, főként a mezőgazdasági köztes használat idejében, 15 éves koráig az utolsó szálig kipusztult. Az elnyomorodott akácos széle pedig megadta a II. termőhely szerintem pontos határát.

Mindezeket csakis a hortobágyvidéki termőhelyről mondtam. Erre a területre tapasztalataim szerint sem a vadászerdei, sem a királyhalmi kisérleti állomások eredményei nem vonatkozhatnak javítás nélkül. Kisérleti állomása csak újabban van (Püspökladány), de ez csak a szikre vonatkozik; a homokos részeken az erdőhivatalok vezetőinek kell kisérletezni.

Meteorológiai állomás a Hortobágy szívében nincs, egyéb természeti viszonyait sem derítették még fel kellőképen. Az a kiképzés, amelyet a főiskolán nyertem, ezen termőhelyen sok tekintetben hiányosnak bizonyult. Az újonnan idehelyezett erdőtiszt urak egy részének óvatos kijelentéseiből látom, hogy a praxis sem nyujt kellő továbbképzést az itteni munkához.

Még egy kis ideig vitatkozhatunk általánosságban az Alföld fásításáról. Jegyezzük még itt *Thaisz* Lajosnak egy jeles mondását: *„Amíg a botanikus szemével néztem a sziki gyepeket, nem tudtam helyes képet alkotni róluk, csak akkor értettem őket meg, amikor már a gazda szemével néztem".* Erdő — gyep, csak méretbeli különbség. Állhat a mondás az erdőre is. *Tikos Béla.*

* Hogy magas buckákon kiszárad 6 éves korig, az már nem kérdés.

Kisázsiai képek

I.

Irta: *Berta István*

Annakidején kinevezést nyerve a Török Köztársasági Államerdészet szolgálatába, az Angorai Erdészeti Minisztériumba való beosztásomban *Süria* bey erdészetügyi államtitkár úr szives felhívása kapcsán, alkalmam volt a kisázsiai erdőségek tanulmányozására kiküldött bizottságban *Sura* erdőmester, a francia kormány kiküldöttje, a kiváló francia erdészeti botanikus és *Nedzsati* bey, a török államerdészet egyik legagilisabb igazgatója társaságában, mint a bizottság egyik tagja, résztvennem.

Szerény szolgálatot vélek tenni a köznek azzal, ha egyfelől ezen bizottság tagjaként, másfelől pedig mint erdészember, a kereskedő szemüvegén át tett megfigyeléseimről a kisázsiai erdőügyi és faipari viszonyokról lapunk útján a következőkben némi tájékoztatást nyujtok.

A török birodalom geográfiai fekvésénél, s geológiai alakulatánál fogva, erdészetileg két főcsoportra oszlik.

Az ország belsejét képező, részben teljesen sík sósmezők, részben előhegyek, részben pedig középhegyekből álló, teljesen fátlan anatóliai hatalmas kiterjedésű területét mintegy félkör alakban körülövező Thrácia, Bithynia, Paphlagónia és Pontusi hegycsoportok, Drinápolytól kezdődőleg, át a Boszporuson, Adabazar, Benderegli, Kastamuni, Samsun, Sivas, Amasia, Schebbin-Karahissar, Erzingjan s Erzerumon át, a kaukázusi orosz határon fekvő Karsig húzódva, a Feketetengerrel többé-kevésbé parallel haladó láncolatának erdőségei képezik az északi főcsoportot, míg a Márványtenger déli bejáratánál, a Dardanelláknál kezdődőleg, a Khodawendikiar, a Tekke, a Ciliciai, az Anti és az Örmény Taurus, a Földközitengerrel párhuzamban, Brussa, Smyrna, Aidin, Adália, Adana, Malatia, Kharput és Baiazeten át, a Török-Orosz-Perzsa hármashatárt képező Ararát hegycsúcsig felhúzódó hegységek láncolatának erdőségei képezik a déli főcsoportot.

Az északi főcsoport

I. Thrácia

Az alig pár évtized leforgása alatt, a ráoktrojált négy egymást követő háborújával, a Törökbirodalom elvesztett balkáni területeiből megmaradt egyetlen európai tartományát képező, a Feketetenger és Földközi-tenger s az e kettőt összekötő Bosporus tengerszoros által határolt háromszögalakú thráciai hegycsoport, részben előhegyek, részben pedig középhegyeket borító erdőterületein vágásra érett, zárt faállománnyal biró erdőrészeket ma már nem igen találunk.

A közellevő tengerek, majd a Stambult Európával összekötő, Thrácián át haladó vasuti vonal, szállításra alkalmas voltát, az élelmes örmény és görög kereskedők már rég felismerve, az itt található erdők faanyagát a tőlük telhető módon, évszázadokon át folytatólagosan igyekeztek csengő aranyakra beváltani.

Hogy az egyes törökországi erdőterületek faállományai mennyire ezen termelők közprédája volt a multban, azt épp a thráciai erdők mai képe mutatja a legszemléltetőbben.

Az itten erdőnek deklarált területeknek alig 18—20 százalékát nevezhetjük szorosan vett erdőnek, melyek többékevésbé összefüggő zöld vagy barna foltok alakjában húzódnak meg az ijesztően nagykiterjedésű gránit és bazalt sziklahegyek vízmosásos s kőgörgeteges, az ezrekre menő juh és kecskenyájak által lerágott erdei gyomfák csonkjaival, vagy millió szúrós tüskével felővezett, alig hozzáférhető bozótok tövistengerével borított, de a legnagyobb részben teljesen kopár fekete hegyek szakadékos vad bércei között.

A török Birodalam minden törvénye, egész a köztársaság életrehivásáig, a Korán előírásaiban merült ki. Minthogy annakidején a Próféta az erdők fenntartásáról és védelméről külön nem gondoskodott, s a Koránban nem intézkedett, a kalifátus konzervatív békójába vert, a közvagyon kezelésére hivatott, a letünt szultáni uralom volt vezető hivatalnokai az erdőt úgy tekintették, mint Allah olyan adományát, amelyet örök időkön át csak kihasználni kell s emberileg annak felújításáról gondoskodni felesleges.

A kitermelés, amint a jelek mutatják, szálalás és tarvágás alakjában folyt az erdők minden részében.

De micsoda kitermelések voltak ezek!

Az egy és fél, sőt két méter magasságú tuskók s a döntés helyén szerte fekvő, visszamaradt törzsrészek, nagyon sokat beszélnek az itt lefolyt erdőpusztítás módjáról.

Az államerdészet pénztárába az óriási erdőkből aránylag igen csekély jövedelem folyt be, mert a termelő csak azért a faanyagért fizetett, amit tényleg el is vitt az erdőből. A ledöntött törzsből kivágta magának azt a szakaszt, amelyre szüksége volt, s ezt elszállítva, ez képezte a fizetés tárgyát, míg a fa többi része ott veszett az erdőn.

Természetes, hogy a kihasználásnak ez a módja mindig a legkönnyebben hozzáférhető, egymást sorra követő erdőrészekben folyt.

A letarolt erdőterületeken előtörő fű és sarjhajtások a letarolást követő években a juh és kecskenyájak legelőjéül szolgált, így az évek hosszú során az egyes erdőterületek értékesebb fanemek helyett, előbb gyomfákkal burjánzottak fel, lassanként azonban ezekre is rákerült a sor, mivel értékesebb fanem többé a közelben található nem volt, az egyes vidékek lakossága azzal elégítette ki faszükségletét, amit éppen talált.

A hosszantartó nyári aszályos időjárásokban, a százezrekre menő juh- és kecskenyájak nyomán, a növényi élet csaknem egészen elpusztul.

A természet örök törvénye hatalmas alkotó erejével itt is igyekszik a pusztulást megakadályozni. Az őszi és téli esőzések által új életet lehel a növényvilág itt élő koldusainak agyonkínzott, ájult szervezetébe. A tavasz langyos melege, a lerágott csonkok apró gallyait, zsenge zöld levelekkel díszíti fel, azonban az alig pár centimétert nőhető gallyacskák továbbfejlődésének, az éhes nyájak mohó étvágya, már évszázadok óta évről-évre útját szegi.

Az évről-évre történő lerágatás folytán, lassan a gyomfák csonkjai is eltünnek s az ezeket követő tövisbozótok tengere lesz úrrá százezer hektárok fölött. Ezen tövistengerek szürkészöld hullámaiból csak itt-ott emelkedik ki egy-egy olajfa magányosan álló sötétzöld lombozata.

Az egyes erdőrészek északi oldalain itt még megtaláljuk a *Fagus Sylvaticat* erősen vegyülve a *Carpinus Betulussal*, míg a déli lejtőkön a *Quercus incana* nagyobb foltokban váltakozva a *Pinus Austriaca* és a *Pinus Sylvestrissel* képezik a fő fanemeket.

Ezen fanemek kisérőiként találjuk az *Acer campestrist*, az *Ulmus suberosát*, a *Tilia parvifóliát*, a *Betula albát*, a *Populus nigrát*, a *Salix*-félék több faját, a *Pyrus*, *Prunus*, *Sambucus*, *Coryllus* s egész sereg egyéb cserjét, amelyek Közép-Európa erdőségeinek is aljnövényzetét képezik.

Ugy a bükk, mint a gyertyán, a Kárpátokban található hasonló faju faanyagnak messze mögötte áll, nagyon kevés kivétellel, csak tüzifa termelésére alkalmasak.

A tölgy úgy külső növekvés, mint belső fejlödés tekintetében az egész thráciai területen szintén több kifogásolni valót hagy maga után.

A legtöbb törzs szabadállásban fejlödvén, már 4—6 méter magasságban elágazva, erős koronát fejleszt, míg az előbb zártállásban fejlödött hosszabb törzzsel biró egyedek, a körülötte álló törzsek kivágása által a törzsön a kéreg alatt felébresztett alvórügyekből raknak fel gyakran örvalakban a törzs értékét nagymérvben lerontó ágakat.

A fa sejtszövete középvastag, ruganyos szálakból áll, megmunkálásra kissé kemény. A szijács (splint) 50 cm. átmérőjü törzsnél 6 cm. széles. Az évgyürükből egy cm.-re kettő esik. Ritka szöveténél fogva finomabb, kényesebb müszaki célokat szolgáló szelvényárukra kevésbé alkalmas, inkább egyszerübb, erősebbméretü építőanyagra s vasuti talpfára volna jól használható.

A fenyők fái részben faji jellegüknél fogva, részben a túlnagy mérvben felvett gyanta és egyéb ásványi anyagtartalmuknál fogva főként épületi faanyagra alkalmasak. Asztalosárú anyagra csak az erdei fenyö *(Pinus Sylvestris)* válogatott törzsei kis százalékban használhatók.

A kitermelésre az egyes vidékeken a háború után a török-görög cseretelepítéssel visszatelepített, előbb görög területen élt török állampolgársággal biró lakosság közül megfelelő számú termelőmunkás kapható.

A kiszállítás úgy fuvarerővel, mint helybeli fuvarosokkal, vagy saját regieben eszközölhető.

Thrácia területén több jókarban tartott műút vezet át, így a kiszállítás ezeken történhetik.

Sajnos, azonban az ilyen útvonalakig való leközelítés kivétel nélkül minden erdőrésznél, részben a hiányzó erdei utak, részben pedig a nagy távolság folytán, igen nagy összegre rúg.

Nemcsak Drinápoly és Stambul, hanem a szomszédos erdőkben szintén szegény Görögország is, igen jó piac az itt kitermelt, sajnos igen nagy áldozatokat igénylő szállítással lehozott faanyag számára.

II. *Bithynia.*

A Bosporus-tengerszoroson át, Skutarinál Ázsia földjére lépünk. A tengerszorostól keleti irányban haladva, a Fekete- és a Márványtenger között részben sík és enyhén dombos, előhegység, részben pedig közép- és magashegységből álló, a Feketetengerbe ömlő Boli-folyóig húzódó kb. 400 km. hosszú és kb. 300 km. széles terület képezi a bithyniai tartományt.

Skutaritól—Izmidig kb. 100 km. hosszban, síkságokkal, elő- és középhegységekkel váltakozva, részben mezőgazdasági, részben pedig teljesen kopár területeken a növényvilágot az egyes patakok mentén található *Salix caprea* (kecske-fűz) *Salix folia amygdala* s az egész vidéken elszórtan álló girbegörbe törzsű olajfák és néhány *Populus pyramidalis* (jegenyenyár) képviselik.

Az itteni igen nagymérvű elkopárosodás részben még a letűnt bizánci és egyéb uralmakat terheli, részben pedig már a törökuralom idejéből datálódik.

A hosszantartó kopár, sziklás, kőgörgeteges sárga-vörösszínű hegyek szemlélésének sivár képe nyomasztólag üli meg az erdőt szerető ember lelkületét. A szem elfárad, — ameddig a láthatár terjed — a körüs-körül egyforma szomorú kép nézésében.

Jólesőleg hat, amikor végre Izmidhez közeledve, a sárgavörösszín helyett az erdők barna és zöld foltjait látjuk előtünni.

Itt már lépésről lépésre változik a kép. Az erdő mind többet és többet takar el a kopár, sivár területekből, míg lassanként a kopár foltok teljesen eltünnek s teljesen összefüggő egészet képezve, ameddig ellátunk, körülöttünk mindenfelé erdők terülnek el.

Az Iznik és a Sabandjai tavak, valamint a Sakaria, a Boli folyók s ezek mellékvizeit képező vadpatakok magassás és nádas, süppedékes ingoványaival váltakozva, a *Quercus pedunculata* és a *Fraxinus exelsior* egyes foltokban egymással elegyesen, de külön-külön elegyetlenül is, nagyobb kiterjedésben is több száz és ezer hektárt kitevő foltokban, nagyértékű erdőket képez.

A vadvizek által képezett, valósággal kocsonyaszerű ingovány és feneketlen iszaphordalék, az egyes erdőfoltok körül itt oly erős védsáncokat formál, hogy ezeken át a kiszállítás szekérrel valósággal lehetetlenné válik.

Minthogy pedig nagyobb összeg invesztálásával felállítható s műszaki hozzáértést igénylő modernebb szállítási berendezkedésre tőke eddig itt úgyszólván alig vállalkozott, így ezen értékes állományú erdőségek, a vad természet őrző karjai között, a fejszétől egyelőre továbbra is védetten fennállanak.

Az itteni tölgy faanyaga úgy külső növekvésre, mint belső sejtszövet tekintetében, úgy az ipar, mint a kereskedelem minden kivánalmait kielégíti.

A 150—180 cm. átmérőjű, s 15—20 méter hosszú, ágnélküli tiszta törzsek itt nem tartoznak a ritkaságok közé.

Az erdők sűrűsége 0.6—0.7, záródása 0.7—0.8-ra vehető.

A szijács (splint) egyméteres átmérőjű törzsnél 5—6 cm. széles.

A geszt színe a világos okker és a kénsárga színek élénk vegyüléke. Fehér vagy sötétbarna szín ritkábban, inkább az emelkedettebb fekvésű helyeken, vagy az előhegységek enyhe lejtőjéig felhúzódó erdőrészek egyes törzsei között fordul elő.

A bélsugarak sűrűek, finom hártyaszerűek. A szövetszálak selyemfonálhoz hasonló vékonyak, s tömören állók, az évgyűrükből egy cm.-re 7—8 esik.

A fa megmunkálása puha, úgy a finomabb műszaki célok, kényesebb természetű asztalosárú, fornér, stb. anyagra, mint mindennemű építkezéshez, kiváló anyaggal bír.

A kőris külső növekvésben a tölggyel csaknem teljesen megegyezik, sőt az egyes törzsek méreteikben a tölgyet még felül is múlják. Belső fejlődésben azonban ettől már faji jellegénél fogva is eltér. A bélsugarak ennél is finomak, azonban szélesebb fokok alatt futnak szét pókszálaik. A szövetszálak a tölgyénél vastagabbak, s ruganyosabbak. Egy cm.-re 4—5 évgyűrű s egyes helyeken csak 3 esik.

A fa sejtjének színe rendkívül enyhe rózsaszínbe játszó, sárgásfehér.

Úgy furnér, mint minden más műasztalosanyag, mint a kocsigyárak, vagongyárak, ski, talpfák, szerszámnyelek és építkezési anyagok előállítására kiválóan alkalmas.

A hegyek lejtőin felfelé haladva, a kőrist az előhegységek felső határáig, a kocsános tölgy, innen kezdve pedig a középhegység felső régiójáig, a vizek mentén a *Quercus robur* (kocsántalan tölgy) társaságában mindenütt megtaláljuk.

A középhegységek uralkodó faneme itt a kocsántalan tölgy, amely méreteiben büszke rokonának, a kocsános tölgynek, ezen a vidéken is mögötte marad, mely a Kandra, Izmid, Bai-bazar, Boli és Benderegli által körülvett hatalmas kiterjedésű, csaknem teljesen lakatlan területen több millió köbmétert kitevő összefüggő erdőségeket alkot. Eddig egyetlen nagyobb és néhány kisebb egygatteres fűrészüzem állíttatott fel Ada-bazár körül ezen óriási fatömegű erdőkben, a köztársaság életrehivása óta.

A kocsántalan tölgy fája itt kissé kemény, a sejtszövet színe kissé sárgásba hajló világosbarna. A szálak középvastagok, az évgyűrűkből egy centiméterre 3 esik. Főként építkezési és vasuti anyag előállítására alkalmas. Válogatva a szín és sejtszövet tömörsége szerint, a fatömeg kisebb százalékban egyszerűbb asztalosárú anyagra is használható volna.

A tölgy itt a különböző, kevesebb értékkel biró lombfák, alantabb a szil, hárs, juhar, gesztenye, nyár, éger, fűz s feljebb a nyír, nyár, gyertyán és bükk társaságában egész

1000—1100 méter tengerszínfeletti magasságig felhúzódik, ahol aztán átveszik az uralkodó fanem szerepét a fenyők.

A hegyek alsóbb lejtőin és fennsíkjain, a tölgyek szomszédságában gyakran ezzel elegyesen találjuk itt, a Középeurópa erdeiben is otthonos (*Pinus Sylvestrist* és a *Pinus Austriacát*), a dunai államok erdeiben ismeretlen *Pinus Albát* s a francia Alpokból oly jól ismert *Abies Normannianát*.

Az erdei fenyő fája úgy külső növekvésre, mint belső fejlődésre hátrább áll az alsóausztriai és Steier erdőségek ugyanezen faneménél. Növése azokénál valamivel silányabb. Belső sejtszövete kissé durvább, asztalosáruanyagra kevésbé, főleg építkezési anyag előállítására alkalmas.

A feketefenyő fája itt különösen igen sok ásványi anyagot véve fel, így rendkívül nagyfokú gyantatartalommal bír. Asztalosáruanyagra egyáltalában nem, csakis épületanyagra alkalmas.

A *Pinus Alba* növekvésében kiváló, fája a Kárpátok *Abies pectinatájára* emlékeztet. Színe teljesen fehér, azonban nem olyan ágcsomós, mint az. A törzs kevés kivétellel teljesen ágtiszta, így belőle keresett fűrészanyag nyerhető, amely úgy asztalos-, mint építőanyagra kiválóan alkalmas. Fája puha, s szálai vékonyabbak a jegenyefenyőénél.

Megbecsülhetetlen tulajdonsága az, hogy még a legfelsőbb hegyek növényi életre alkalmas régiójában is, ahol már csak alig egy-két fanem bírja az időjárás viszontagságait s a zord hideget, a *Pinus Alba* még ezen helyeken is 2400—2600 méter tengerszín feletti magasságban is, erdőket képez.

Az *Abies Normanniana* növekvésében alig marad mögötte a fehérfenyőnek. Ennek törzse már valamivel ágcsomósabb, s fája sárgásvöröbe hajló fehérszínű. Itt meglehetősen sok gyantát vesz fel. A fehérfenyőnél valamivel hasadékonyabb és kissé durvább szövetű. Az Ai-Dagh, a Kör-Oglu-Dagh, az Abad-Dagh, havas hegycsúcsain, a fehérfenyőt 2000 méter magasságig követi s ezzel nagyobb foltokban váltakozik.

A bithynhegységi erdőségek faállományának 70%-át

a fenyők képezik, amelyből 20% az erdei- és fekete-, 20%, az Abies Normanniana és 30% a fehérfenyőre esik.

A Sakaria és a Boli folyók közötti csaknem tisztán magas hegységeket borító erdővidéken körülbelül 200 km. hosszban és ugyanily szélességben rendesebb közlekedési út nincs! A Feketetengerbe ömlő Sakaria és Boli folyók vizi ereje szolgáltat csupán szállításra alkalmas energiát.

Ezen erdőségek bármely részén egy termelési üzem felállítása csakis nagyobb tőkebefektetéssel történhetnék.

A Boli folyón jobbfelől eső részek mintegy a bithyniai-hegység folytatólagos láncolata, már új tartományt képez.

III. *Paphlagonia.*

A Boli folyótól a Feketetengerrel parallel haladva, keleti irányban a Kizil folyó nagy gyűjtőmedencéjeként a Jeschil folyóig terjedő, a Bartin, Safranbolu, Angora, Süngürlü. Amasia és Samsum városok között elterülő, mintegy 500 km. hosszú és 300 km. széles terület képezi Paphlagonia erdős vidékét.

A kisebb-nagyobb sík és dombos területeket itt a földmüvelés már rég meghódította, így az erdők visszaszoríttattak a közép- és magashegységek közé.

A Kizil, az Ula és a Gök folyók mentén, még megtaláljuk a *Quercus pedunculatát* és a *Fraxinus exelsiort,* azonban nagyobb fatömeggel biró összefüggő erdőket itt már nem képeznek.

A lomblevelű fák közül az uralkodó szerepét itt is a *Quercus robur* tartja fenn, a magasabb fennsíkon azonban már erősen küzd a bükk és a gyertyánnal, ezek elnyomása ellen. Az ezen három főfanemen kívül meglehetősen nagy százalékban találjuk a juharok közül az Acer *campestrist,* az Acer *pseudoplatanust* és az Acer *montanát.* A *Tilia grandifoliát,* az *Ulmus,* az *Alnus,* a *Castanea vesca,* a *Populus* és vadgyümölcsfajok egész sereg képviselőjét.

Safranbolu Kastamuni és Inebolu körül találjuk az északi főcsoport legjobb növésű erdőségeit.

Noha ezen vidék is szegény utakban, azonban némileg

könnyebben megközelíthetők az egyes erdőrészek, mint a legtöbb egyéb területek erdőségeinél.

Az itteni tölgy anyaga jobb a bithyniai tölgy anyagánál, az egyes törzsek fejlődés s külső növekvés tekintetében elsőrendű fejlődést mutatnak s sejtszövetük is tömörebb, mint a szomszédos terület tölgy anyagáé.

Az erdők faállományának meglehetős nagy százalékát teszi ki a bükk és a gyertyán, mely a Kárpátok hasonnemű faanyagának nem áll mögötte.

Az egész tartomány főfanemét a fenyők képezik.

Az erdei- és a feketefenyőt itt is mindenütt megtaláljuk az egyes hegycsoportok melegebb fekvésű lejtőin, míg a felsőbb régiókban a bükkel váltakozva, a fehérfenyőt találjuk túlsúlyban.

A fenyők faanyaga a bithyniai fenyők anyagától nem igen különbözik.

A terület itt is igen ritkán lakott, a városok és falvak igen nagy távolságra esnek egymástól, így a kitermelés a termelőmunkások hiánya miatt nehezebben eszközölhető.

A kiszállítás a vidék enyhébb lejtésű fekvésénél fogva, valamivel könnyebben eszközölhető, mint a szomszédos bithyniai területekről.

Az itteni erdők megközelítésére a most épülő Sivas samsuni új vasútvonal pár hónapon belül befejezést nyerve, alkalmas eszközül fog szolgálni.

Az egész Paphlagóniai erdőségek kihasználására nagyobb fűrészüzem az egész területen sehol nincs. Néhány egykeretes gatter dolgozik csupán az egész tartományban.

Ezen erdők kihasználására iparvasút minden különösebb nehézség nélkül építhető volna, amely akár a Kizil folyó medréhez, akár közvetlenül a Feketetenger partjáig, akár pedig a most épülő vasúti vonal valamely pontjáig vezethető volna.

IV. *Pontus.*

A Jeschil folyótól a Feketetenger partján keleti irányba, fel egész Karsig, illetőleg az Orosz határig húzódik a pontusi tartomány, főként közép- és magashegységekből képezett

láncolatát, borító, körülbelül 500 km. hosszú és 300 km. széles területen fekvő erdővidéke.

Az egész tartomány geológiai alakulásánál fogva az úgynevezett nemesebb fák növelésére csaknem teljes egészében alkalmatlan. A Feketenger partjánál a legtöbb helyen a hegyek, alig némi átmenet nélkül, már 30—40 km. távolságban 2000—2500 méter magasságig emelkednek, így az értékesebb fanemek közül nagyobb fatömeggel biró erdőségeket épp az éghajlat hideg voltánál fogva hiába keresünk.

A kocsános tölgy és a köris itt csak elszórtan kerül elő, a lombfák közül az uralkodó szerepet itt már a bükk tölti be.

A kocsántalan tölgy az egyes déli fekvésű oldalakon még összefüggő erdőket képez, azonban sok helyen erős arányban vegyülve találjuk más fanemekkel. A gyertyánnak itt a lombfák rubrikájában meglehetős nagy százalék jut.

Úgy a bükk, mint a gyertyán, növekvésre nézve minden bírálatot kiáll. Semmivel nem áll hátrább a Kárpátok ilyen fanemeinél. A tölgy növekvésében elsőrendű fája azonban a bithyniai erdők tölgyfájánál jóval barnábbszínű s annál durvább sejtszövetű. Megmunkálásra valamivel keményebb s szálai valamivel vastagabbak.

Tekintve azonban a hatalmas kiterjedést, a fa minősége az egyes hegycsoportok szerint néhol egymástól kissé eltér s aszerint, amint a talajból több vagy kevesebbet vesznek fel egy és ugyanazon ásványi anyagból, a sejtszövet keménysége egy-egy árnyalattal hátrányosan vagy előnyösen változik.

A főfanem itt is a fenyő. Az alsóbb hegyoldalakon és enyhébb fennsíkokon még megtaláljuk a feketefenyőt, azonban minél közelebb jutunk az orosz határhoz, annál kevesebb és kevesebb arányban tűnik ezen az egész törökországi erdőkben annyira elterjedt fanem elő, míg Trapezunt körül teljesen eltünve, az erdei fenyő pótolja bőségesen.

A magasabb régiók itt is a fehérfenyő birodalmai, amely hatalmas területű, nagyértékű erdőket képez itt, úgy a meredek hegyoldalakon, mint a havas fennsíkon.

A fehérfenyő növekvésére alig különbözik valamit a

szomszédos paphlagoniai fenyő növekvésétől, fája azonban valamivel tömörebbnek mutatkozik.

A pontusi tartományban mindössze egy vasuti vonal áll üzemben, sajnos ezidőszerint ez is nem nyugat, hanem kelet felé csatlakozik, Karson és Alexandropolon át a tiflisi vonalhoz, így egyelőre nagyobb jelentőséggel a szállítás tekintetében nem bír. Most épül a Mamakhatoun és Sivas közötti új vasuti vonalszakasz, amely Erzerumot, Erzingjan és Sivason át Angorával fogja összekötni. Mihelyest ez üzembe lép, egy csapással megnyílik az út ezen hatalmas erdős vidék kihasználásához.

A pontusi tartomány lakossága között igen nagy számban cserkesz, kurd és oroszok is élnek, akik között erdei munkás nagy számban volna található, így a kitermelés helybeli munkásokkal volna eszközölhető.

Amíg úgy Bithynia, mint Paphlagoniában az erdők a Feketetenger partjától átlag 20—25 km. távolságban kezdődnek, addig a pontusi partokon már közvetlenül, vagy csak alig pár kilométerre a tenger szélénél érintetlen erdőket találunk.

A magas hegyláncok hosszú vonalából a Feketetengerbe számtalan kisebb-nagyobb patak fut le, amelyek legtöbbje iparvasút építésére alkalmas mederrel bír.

Az itteni nép igen szegény, igavonóállattal alig bír, így a közelítés és leszállításnál helybeli fuvarosokat kalkulációba venni nem lehet, csakis saját regiében volna egy kitermelési és szállítási üzem lebonyolítható.

(Folytatás következik)

KÜLÖNFÉLÉK

Lillafüredi vadászatok. Megmaradt erdőségeinknek egyik gyöngyszeme a Bükkhegység erdőrengetege, ennek is koronája az a négy kincstári erdőgondnokság, amely ezt a kis magyar Tátrát behálózza.

Nem csodáljuk, ha miniszterelnökünk és minisztertársai ezer gondjaik közepette egyszer-egyszer örömmel rándulnak ki ide felfrissülni, viszont *minden magyar erdész*, örömmel érzi át a házigazda szerepét, mert tudja, hogy kormányférfiaink vonzódását rövidesen az erdő megbecsülése követi.

Nincs értesülésünk róla, hogy a vadászat hogy sikerült, bizonyára jól. Azonban egy sajnálatos dolog mégis a fülünkbe jutott, t. i. az, hogy — jóllehet ezekben az erdőségekben a vadászatot a kincstári erdészeti személyzet kezeli, — azon az *erdészeti főosztály képviselve nem volt*. Amennyire minden magyar erdész házigazdának érzi magát *akkor, amikor ilyen előkelőségek az erdő vendégei*, annyira súlyt helyeznénk arra, hogy ilyen alkalmakkor *legfőbbjeink* képviseljék erdőtisztikarunkat, mert hiszen, egyebektől eltekintve, jól tudjuk, hogy ilyenkor nem egyszer igen fontos közérdekű kérdések nyerhetnek játszi könnyedséggel szerencsés megoldást.

Cz.

Változás a „Magyar Erdőgazda" szerkesztőségében. A tiszajobbparti vármegyék erdészeti egyesületének lapja szerkesztőt cserélt.

A lapot eddig *Onczay* László ügyvezető-alelnök szerkesztette, de miután nagymérvű elfoglaltsága nem engedi meg, egyben az azzal szerves összefüggésben lévő ügyvezető-alelnöki állásról is lemondott.

Az egyesület ügyvezető-alelnökének lemondását egyáltalán nem volt hajlandó tudomásul venni s hosszú vita után úgy döntött, hogy *Onczay* Lászlót a lapszerkesztés alól felmenti és azt *Tóth* Bódog egyesületi tagra ruházza.

Mint e lapok szerkesztője, nem tudok szó nélkül elmenni e rövid híradás mellett, mert kétszeresen tudom értékelni azt a kitartó és céltudatos munkásságot, amit *Onczay* László kartársunk, egyben az O. E. E. választmányi tagja is, az erdészeti közügyek és a szakirodalom terén kifejtett. Amikor őt a szakirodalom hivatalos írói közül elköszöntjük, egészen bizton reméljük, hogy elpusztíthatlan agilitása ezen a téren, bár nem hivatalos formában, de éppen úgy, mint eddig, éreztetni fogja jóindulatú hatását.

Másfelől örömmel köszöntjük az új szerkesztőt is *Tóth*

Bódog kartársunkban, akinek egyéniségét lapunk olvasóközönségének bőséges alkalma volt értékes cikkeiből közelebbről megismerni.

Az Országos Erdészeti Egyesület igazgató választmánya f. hó 8-án Térfi Béla alelnök elnöklete alatt rendes ülést tartott.

Az ülés kezdetén Térfi alelnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg Bodor Gyula ny. min. tanácsos, választmányi tag elhunytáról, kinek emlékezete az ülés jegyzőkönyvében megörökíttetett.

Az igazgató-választmány örvendetes tudomásul vette, hogy az 1926. évi számadás némi pénzmaradvánnyal zárult.

Az egyesület anyagi helyzetének megvitatásával kapcsolatban Czillinger János vál. tagnak a taggyűlés intenzív megszervezésére, az egyesületi élet élénkítését célzó szakosztályok alakítására és a vidéki erdészeti egyesületekkel való kapcsolatra vonatkozó indítványai egy bizottságnak adattak ki részletes javaslattétel végett.

Ugyanily célból kiadatott *Czillinger* János vál. tagnak az „Az Erdő" c. lapnak felélesztésére vonatkozó indítványa.

A titkár kérelme nyugellátása kérdésének rendezése tárgyában szintén bizottságra bizatott előzetes tárgyalás végett.

Az egyesületet terhelő özvegyi nyug- és kegydíjnak a költségvetés keretében való emeléséhez az igazgató-választmány hozzájárult.

Titkár jelentést tesz az elnökség részéről Biró Zoltán vál. tag kezdeményezésére a legutóbbi választmányi ülés óta a belföldi termelésű vasuti talpfák átvétele és a tüzifa vasuti tarifái tárgyában a m. kir. államvasútak igazgatóságához, illetőleg a kereskedelemügyi miniszterhez intézett felterjesztésekről.

A vasuti talpfákra vonatkozóan már válaszolt a kereskedelemügyi miniszter úr s válaszából örömmel lehet megállapítani, hogy az államvasúti telítőtelepekről 125 km.-nél nagyobb távolságra fekvő termelési helyekről a talpfákért magasabb tását magára vállalta, a hazai termelésű talpfákért magasabb egységárat térít meg és 6 százalékkal redukált áron az egészséges szíjacsot tartalmazó tölgytalpfák átvételét is elrendelte. Az erdei fenyőtalpfákra vonatkozóan még tanulmányok folynak.

A tüzifatarifák mérséklésére vonatkozó beadványra válasz még nem érkezett.

Biró Zoltán és Onczay László hozzászólása után az igazgató-választmány az elnökség lépéseit jóváhagyólag tudomásul veszi, a tüzifatarifák ügyének kisürgetésére az elnökséget felkéri és Vuk Gyula vál. tagnak azt az indítványát, hogy a vas- és vasbetontalpfák bevezetésének fenyegető veszélyére való te-

kintettel az egyesület felterjesztéssel forduljon a kereskedelemügyi miniszter úrhoz, egyhangulag elfogadja.

Czillinger János vál. tagnak indítványát, hogy az egyesület a magánszolgálatban álló erdőtisztek és altisztek szolgálati viszonyainak törvényhozási úton való rendezése érdekében a földmívelésügyi miniszter úrhoz felírjon, a választmány egyhangulag magáévá teszi.

Több új tag felvétele után az ülés véget ért.

Névváltoztatás. A m. kir. belügyminiszter *Früstök* László István János semsei születésű, róm. kath. vallású, nős, m. kir. erdőtanácsos, mezőhegyesi illetőségű és ugyanottani lakos kérelmére saját, valamint Erzsébet és László nevű kiskorú gyermekei családi nevét az 1927. évi 150.252/VIII. számú határozatával „*Vitézy*" névre változtatta át.

Apróságok. Az alábbi apróságokat, melyeket szolgálatom ellátása közben, ujságolvasás, vagy kollegiális eszmecserék során szedegettem össze, magam sem tartom másnak, mint ahogy a címben neveztem őket, nincs más célom velük, minthogy az illetékeseknek egy pár „buckák közt termett" eszmét ajánljak figyelmébe, hátha csak az egyikből is lenne valami, ami előbbre vinné a mi dolgunkat!

A rézgálic, meg a cserebogárpajod. A pestmegyei Izsák községben nagy homoki szőllőkultura van, a határnak majd egynegyedrésze, 5000 k. hold, szőllő. Ahol szőllő van, ott persze ismert dolog a rézgálic. Használja is a homoki magyar permetezésen kívül a saját és a lova lábára orvosságnak, belsőleg is (ricinus helyett), sőt — Wéber Aladár kecskeméti birtokos úrtól hallottam — öngyilkosság céljából is. Ez utóbbi azonban nem volt célirányos, mert az orvosi praxisban a rézgálic hánytatóként használtatván, a bánatos béres is, némi siralmas katzenjamer árán meguszta az „önhalált".

Ilyen népszerű szert persze, hogy felhasznál az itteni erdészet is. Tudott dolog, hogy a heves talajú homokbuckákban, ahol pásztás, vagy gödör-ültetéssel fenyőt telepítünk, a felporhanyított sávok és foltok teli lesznek cserebogárpajoddal, melyek aztán a csemete gyökerét elrágják. Ez ellen védekezett egy öreg izsáki erdőszolga, *Horváth* István, a következő eredeti módon:

Azt a pépet, melybe a csemetéket ültetés előtt mártogatják, nem vizzel, vagy higított trágyalével, hanem mésszel közömbösített rézgálicoldattal készíti, oly módon, mint ezt a síma szőllővesszö ültetésekor csinálta. A szőllőnél is ugyanez a baj a pajoddal. Ott bevált, a csemetéknél én eddig nem tudom megállapítani, használt-e, mert a hajszálgyökerek érzékenységére való

tekintettel igen híg oldatot csináltattam s a kísérlet csak a mult év tavaszán kezdődött. *Kiss* Ferenc min. tanácsos úr, a „homokász"-ok nesztora, biztatott rá, amikor elmondtam neki a dolgot, mondván: Ha sikerül valami ilyen szert találni, amit pajod ellen használni lehet, nagy ember leszel az öreg *Horváth*-tal együtt! Ugyanezt mondom én is kollégáimnak: kísérletezzünk! Csupán arra kérem az erd. kísérleti állomást, közölje, mily %-ig mehetünk el az olcsóbb és pár évig ható mérgek használatában, hogy az a csemeték gyönge gyökerének ne ártson meg?

A magánerdők őrzése. Tudott dolog, hogy a háború előtti évtizedekben a homoki erdőkkel kevesebbet törődtek. Így jöttek létre aztán Orgovány, Jakabszállás, Izsák, Fülöpszállás stb. pestmegyei községek határában nagy, 1—3000 holdnyi területen futóhomokos kopár legelők, melyek valaha uradalmak, vagy közbirtokosságok erdei voltak s azok parcellázása vagy felosztása alkalmával 1—10, sőt 0.1—0.5 k. holdas részletekben a vevők, illetve résztulajdonosok birtokába jutottak.

Az új birtokosoknak első dolguk volt természetesen az erdőt kiírtani; mivel pedig ezek az erdők mindenütt messze estek a községektől, más művelés alá nem fogták azokat, hanem — sajtért vagy bárányért — kiadták juhlegelőnek, amivel aztán az írtás után sarjadó erdőt végképpen kipusztították.

Az 1920 és következő években, a megkezdett propaganda hatása alatt, ezeken a buckákon is kezdtek a gazdáik erdőt telepíteni. Az eredmény az összes községekben azonos volt: az új ültetéseket a legbarbárabb módon lelegeltették, s ha már nagyocskák voltak a csemeték, egyszerűen letördelték azokat, hogy lomjukhoz jobban hozzáférjen a juh.

Ezek a kopár buckák (Orgoványon a Tolvajos, Izsákon a Matyó, Fülöpszálláson a Sashegy stb.) mind nagyon távol: 6—12 kilométerre vannak a községektől, tanya alig egy pár van azon a tájon, a tanyai lakosokat pedig teljesen fölösleges az erdők őrizetére felkérni, mert hiszen az ő jószágaik okozzák a károkat. Ezeken a silány helyeken 2—3 család letelepszik, olcsó pénzen vásárol egy pár hold homokot s ezen a címen ugyanannyi száz holdat legeltet. A mezőőr gyakran társ az ilyen legeltetési részvénytársulatokban, néha csöndes szemlélője a dolgoknak, de még véletlenül sem tanuja, vagy pláne feljelentője a legeltetési kihágásoknak. Itt még az ököljog uralkodik, hiszen 3 évvel ezelőtt azért ütötték agyon a sashegyi csőszt, mert „spion" volt! Elképzelhető, hogy azok a jószándékú magyarok, akiket erdő ültetésére sikerült kapacitálni, az ilyen

tapasztalatok után, milyen propagandát fejtenek ki! Azt ám, az erdősítés — ellen!

És itt hasztalan minden. Főszolgabíránk igazán lelkes támogatója az erdősítés ügyének, a feljelentett bűnösöket legkíméletlenebb szigorral bünteti, csakhogy elrettentő példát statuáljon. Hiába, ha nem tudjuk elébe állítani a bűnösöket. A tulajdonos több órányi távolban lakik, a szomszéd nem segít megőrizni az erdőt, a mezőőr kap is, nem is, fizetést, úgyhogy, mint mondottam, inkább ő is legeltet, hogy valami jövedelme legyen a hivatalból.

És ezek még csak az önként erdősítők! Mi lesz, ha az 1923:XIX. tc. alapján az összes birtokosokat erdősítésre kötelezzük?

Az ilyen összefüggő, nagy, homokos-buckás területet állami kezelésbe kellene venni, 1000—1500 holdanként egy erdőőrt odatenni, aki nem sógor-koma a legeltetőkkel, hanem feleskü dt, katonaviselt m. kir. altiszt. Illetményföldet azon az 1000 holdon talán csak találnánk neki, fizetését, építendő kis házának törlesztését fedezné az az összeg, amit most a tulajdonosok földadó stb. címén fizetnek s ami az erdősítés bekövetkeztével elmaradna. Ez az erdőőr csemetekertet is gondozhatna s ami a legfontosabb, megszünne az a kifogás: hiába ültetnek, úgy is lelegeltetik. Nálam 4—5 ember elég lenne, pedig bizony mondom: nem minden alap nélkül rossz a hire némely adófizető polgártársunk előtt, pl. az orgoványi buckáknak!*

A talaj tápanyagkészletének vizsgálata. A „Nemzeti Ujság" 1927 február 23. számában, *Krausz* Ernő okl. gazda tollából közli az alábbi ismertetést:

Ma már nem vértelen teória, hanem három év óta kipróbált segédeszköze a mezőgazdasági gyakorlatnak a *„növényfiziológiai analizis Neubauer Ottó módszere szerint."*

Nagy vonásokban a következőkben óhajtom ismertetni ezt a szellemes és igen megbizhatónak bizonyult metódust. A talaj növényi tápanyagkészletének bármily *kémiai* uton való megállapítása nem lehet kielégitő, mert kémiai úton meghatározott kálium-, foszfor-, vagy nitrogéntartalom még korántsem fejezi ki a talajnak e tápanyagokban való azt a készletét, amely a növényi gyökér fiziológiai abszorpciója részére hozzáférhető. E kérdésben irányadó tehát *csakis fiziológiai analizis lehet*, a Neubauer-analizis pedig ideláisan ilyen.

* Teljesen egyetértek cikkíróval abban, hogy — amint ezt már egyízben említettem —, *a legelső lépés* megfelelő erdőőri szervezet kiépítése volna. *Szerk.*

A vizsgálandó földből a tábla számos helyéről és különböző mélységből (az erre vonatkozó általános érvényű előírások szerint) jól elkevert átlagpróbát vesznek, amelyet olyan módon, hogy a próba az analizisig változáson át ne essék (tehát nem hirtelen szárítva és kifogástalanul csomagolva) a kísérleti állomásra küldenek. Itt a próbából 100 grammot ugyanannyi teljesen steril és tápanyagmentes kvarchomokkal kevernek (hogy nagyobb gyökerezési lehetőséget nyerjenek) és a keveréket körülbelül 1 négyzetdeciméter alapu üvegedénybe teszik, aztán még 150 gramm ugyanolyan kvarchomokot szórnak fölé és az előkészített edénybe 100 szem rozsot vetnek el kifogástalan csirázású betegségmentes, egyenletes fajtából. Az edénykísérletet gyakran *desztillált* vizzel öntözik és nedves atmoszférában tartják. A kicsirázott rozs bőségesen gyökeret ver, 14—18 napig fejlődik, aztán gondosan kiszedik gyökerestől és a földtől tisztán lemossák, elhamvasztják és e csiranövények hamuját — szigorúan vegyészszemélyzet által — igen *preciz* kémiai analizis alá vetik, kvantitave káliumra és foszforsavra nézve. *A hamuban talált kálium (K_2O) és foszforsavanyhydrin (P_2O_5) csak a megvizsgálandó földből származhat, ha levonásba hozzuk a 100 vetőmag káli és foszfortartalmát*, amelyet egy ú. n. „vakkísérlettel" tisztán a steril és K_2O és P_2O_5-mentes kvarchomokban nevelt 100 ugyanolyan fajtájú és minőségű rozsmag 14—18 napos csiranövényeinek hamuanalizisèből állapítanak meg.

Neubauer sok évi munka, számtalan sorozatos kísérlete alapján megállapította, hogy minden föld, amely (a vakkísérlet eredményének levonása után kereken) *kevesebb mint 30 milligramm káliumot (K_2O), illetőleg 7.5 milligramm foszforsavat (P_2O_5)* adott 14—18 nap alatt a 100 rozscsiranövénynek, *trágyázásra szorul*, még pedig annál inkább, minél kevesebbet mutat az analizis ezen „határértékeknél".

Nem tudnánk-e mi ebből az eljárásból valamit a magunk hasznára fordítani? Egy bizonyos, az állandó és nagyobb, 5—20 k. holdas csemetekertek talaját jó volna ily módon megvizsgálni. Előbb azonban azt kellene megállapítani, hogy az akác, fenyő stb. csemeték mily tápanyagot igényelnek s miből mennyit? Gyakran megtörténik, hogy hosszabb használat után a csemetekert talaja elszegényedik, azt trágyázással sem tudjuk feljavítani. Fontos pedig ez most, mert a községek most fognak csemetekerteket felállítani az 1923 : XIX. t.-c. végrehajtása kapcsán, ezek pedig többnyire állandó jellegüek lesznek.

De a csemetekerti problémán túl is: nem kell-e ismerni a beerdősítendő talajok tápanyagtartalmát, a 10—30 év előtt erdősített talajok mostani tápanyagkészletét, a fanem-változtatás előtt álló, vagy a most folyamatban levő lecsapolás által fizikai és kémiai összetételükben megváltozott talajok tartalmát?

Illetékes tudósaink dolga lenne (ha ugyan a német erdészeti kísérleti állomások meg nem tették már) a fenti módszert mezőgazdaságiból erdészetivé tovább fejleszteni. Hátha ezek a kísérletek csak egy lépéssel is, előre vinnék a nekünk, erdészetnek átadott rossz talajok megismerését?

Ha támaszkodhatnánk az így nyert eredményekre, talán új oldalról világosodnék meg az akác = talajkiélő, fenyő = talajjavító — probléma is?

A külső adatgyűjtéshez szívvel-lélekkel társulnánk, csupán irányítást kérünk!

Szabadszállás. *Krizmanits Ferenc.*

A szilfa magjának csemetekerti vetése. A szilfa magja nyár elején akkor érik, amikor kivált az Alföldön már nagyobb a meleg és főként a szárazság, mint amilyen a mag csírázásához és a zsenge csíranövényke fejlődéséhez és megmaradásához kedvező lenne, ami miatt vagy már a mag hiányosan, rosszul csírázik és kél ki vagy a csíranövény nem állja ki a hőséget és szárazságot és belepusztul. Eléggé bizonyítja mindezt a számos sikertelen szilvetés.

Ha a magvetéssel ilyen kedvezőtlen viszonyok között sikert akarunk elérni, különleges módon és különös gonddal kell eljárnunk, különben iparkodásunk kárba vész.

A csírázáshoz világosság nem szükséges; feltételei: a melegség, levegő és nedvesség. Az első kettővel szemben az a tennivalónk, hogy ne zárjuk el, a kellő nedvesség azonban többnyire nincs meg, vagy ha meg is van, könnyen eltűnik s így annak néha a meglétéről is gondoskodni kell, a megmaradásáról pedig mindig.

Minthogy a szil magja aránylag rövid idő alatt érik meg; érés után azonnal hull és csírázóképességéből már rövid idő alatt is veszít: a vetés kedvező ideje csak néhány naphoz van kötve.

Hogy ezt a néhány napot teljesen és eredményesen kihasználhassuk, már a vetés előtt éber figyelemmel kell kísérni a mag fejlődését és elő kell készíteni — ha nincs, be kell szerezni — talajtakarónak valamiféle elhalt növényi anyagot: szalmát, szalmatörmeléket, szalmahulladékot, éretlen szalmástrágyát, lekaszált vagy sarlózott vagy, kigyomlált és megszárított, csírázóképes magot nem tartalmazó gyomfélét vagy fűfélét, sást stb.

Ha a csemetekert talaja nem egész könnyű, laza (pl. televényes homok), s így a magvak takarására nem megfelelő, akkor erre a célra televénnyel, szárított és apróra morzsolt marhatrágyával, fűrészporral, többhónapos fahamuval, esetleg homokkal is kevert, könnyű és porhanyó magtakaró földet is készítünk.

Magérés előtt úgy egy héttel, felássuk és apróra megműveljük a bevetendő földet és várjuk az esőt. Ha a vetés előtti 2—3-ik napig vagy nem esett vagy kevés esett, akkor rózsán vagy más vízporlasztón át jól megöntözzük a földet s öntözés után a gyüjtött növényi anyaggal úgy betakarjuk, hogy a talaj seholse látszódjék. Elegendő eső esetén a talajt éppen így takarjuk be.

A mag érettségét annak húllni kezdése jelzi, az előbb zöld szárnyak megfehéredése pedig mutatja. Ekkor ne várjuk be, míg a mag magától lehúll, hanem rázzuk, tépjük le s elvetésig mindig lazán és szellősen tartsuk, mert igen könnyen fülled. Emiatt a magnak vasúton való szállítása is nagyon kockázatos, de ha kénytelenek vagyunk vele, ne sajnáljuk az expresszszállítás több költségét. Mindenesetre legjobb, ha magunk szedetjük a magot és azonnal elvetjük. Ha ez elháríthatatlan ok miatt nem történhetik meg azonnal, akkor árnyas, szellős helyen legfeljebb jó tenyérnyi vastagon terítsük ki a magot és minden nap forgassuk meg.

A magot úgy vessük el, hogy a talajtakaró anyagot keskeny pásztánként mindig csak a vetés helyéről szedjük le, hogy a munkás ne a csupasz földön, hanem a takarón taposson. Egy folyóméteren 400—600 szem magot vetünk. Az elvetett magot a földhöz gyöngén hozzányomkodjuk, hogy ahhoz hozzásímuljon és olyan vékonyan takarjuk be, hogy csak éppen hogy ne látszódjék. A magtakaró földet ne nyomkodjuk meg, hogy így lazán hagyva az alsóbb nedvességet ne szívja fel és ne párologtassa el.

A már kész vetősorok közét fokozatosan, de mindjárt betakarjuk az elszedett növényi anyaggal, magukat a vetősorokat pedig vékony rétegben, lazán rakott vastagszálú szalmával, ágas-bogas, apró galyacskákkal vagy ezekhez hasonló anyaggal, de bármivel is lazán takarjuk be.

Az így elkészített vetést nem igen fog kelleni öntözni, de ha ez az eset mégis bekövetkeznék, akkor lehetően aprógalyú rózsával s ezt is közeltartva öntözzük a vetéssorokat.

A sorköztakaró-anyagot akár állandóan is ott tarthatjuk s csak akkor vesszük el ideiglenesen, mikor kapálnunk és gyomlálnunk kell, amire a takarás mellett ritkábban lesz szükség.

A vetést kísérjük állandóan éber figyelemmel, hogy a szükség szerint idejében megtegyünk mindent, ami a sikert biztosítja. A szil csiranövénykéje igen gyönge, ami miatt megtörténik, hogy a takaróföldet néha nem tudja áttörni. Piszkálgassuk meg tehát a kelés idején közbe-közbe a takaróföldet s ha ezt az esetet látjuk, segítsünk a kelés kibúvásán a takarónak fagereblyével gyöngéden történő feltörésével.

Nem csupán a szilmag vetésénél járhatunk el a leírt módon, hanem más olyan fafajánál is, amelyet nyáron szoktunk vetni (szil, fehér stb. nyár, fűzfélék, eper) és olyanokénál, amelyek vagy különlegesen kívánják a talaj nedvességét (éger, nyír) vagy egyébként is kényesek (aprómagú fenyők) vagy szerfelett drágák (duglázfenyő).

Béky Albert.

Hogyan lehet félárú jeggyel Budapestre utazni március 13—április 6-ig? Az OMGE szokásos évi tenyészállatvására és gépkiállítása március 25—27-ig fog tartani. A Máv. és a kezelésében levő Hév. vonalakra 1 P, a Délivasút vonalára 1 P 80 fillérnek bélyegben, vagy készpénzben való beküldése ellenében a *Felsődunántúli Mezőgazdasági Kamara* (Győr, Bissinger-park 32.) a kiállításra utazóknak a félárú jegyre jogosító igazolványt megküldi. Az igénybevétel nincsen korlátozáshoz kötve, s aki a tenyészállatkiállítást és vásárt megtekinti s igazolványát ott lebélyegezteti, bármelyik osztályon féljeggyel utazhatik. Nemcsak birtokosok, bérlők, gazdatisztek, kisgazdák, jegyzők, papok, tanítók vehetik igénybe úgy a maguk, mint családtagjaik részére a félárú jegyet, hanem a községi, közigazgatási, szövetkezeti stb. tisztviselők is. A levélben jelezni kell az indulási és érkezési állomást és a vonalat, amelyre az igazolvány kiállítandó. Csoportosan utazó, legalább 10 tagból álló társaság szintén részesülhet félárú jegyben.

A rozsnyói öregdiákok találkozója Budapesten. A rozsnyói róm. kath. és evangélikus főgimnáziumnak öregdiákjai közös találkozóra gyűlnek össze 1927 május 7-én Budapesten a tavaszi nemzetközi vásár alkalmával. Tervbe van véve egy *„Diákszövetség"* alakítása, melynek célja és feladata lesz az arra reászoruló volt diáktársak erkölcsi s anyagi támogatása. Ezúton is felkéri a bizottság az öregdiákokat (ha netalán közvetlenül nem is kaptak volna felhívást), hogy a találkozón okvetlenül résztvenni és résztvételüket a *„Rozsnyói öregdiák találkozó" szervezőbizottsága, Budapest, IX., Ferenc-körút 33. I. Telefon: József 31-84.* címre bejelenteni szíveskedjenek. A tavaszi vásárra (április 30—május 9.) érkezők vásári igazolványok birtokában 50 százalék vasúti utazási kedvezményben részesülnek. Igazolványok a budapesti és vidéki kereskedelmi és iparkamarák útján szerezhetők be.

A Vállalkozók Lapja értesíti lapunk olvasóit, hogy szerkesztőségének és kiadóhivatalának *új címe: Budapest, VI., Podmaniczky-utca 27.* (Teréz-körút sarok.) *Új telefonszám: Teréz 120-69.*

Beszámoló a gyermeknevelési alapról. Az államerdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alap intézőbizottsága Spettmann János min. tanácsos elnöklése mellett, 1926. évi december hó 29-én tartotta a rendes évnegyedes ülését.

Az ülés egyik legfontosabb tárgya a m. kir. földmüvelésügyi miniszterium számvevőségének erdészeti csoportja által is felülvizsgált és helyesnek talált zárszámadás letárgyalása és a felmentvény megadása volt.

I. Zárszámadás az 1925/1926. évről.

Folyószám	Tárgy	A m. kir. postatakarékpénztárnál				A Magy. Földhitelint. Orsz. Szövetségénél				Együtt	
		készpénz		betét		folyószámla		értékpapír			
		K	f	K	f	K	f	K	f	K	f
	Bevételek.										
	Maradvány az 1924/25. évről:										
1	Az alaptőkénél ..					57	71	32,326.800	—	32,326.857	71
2	A tartaléktőkénél ..					14,583.448	03			14,583.448	03
3	A folyó kezelésnél ..	485.941	—	44.063	74	69,259.694	26			69,789.699	—
	Folyó évi bevételek:										
4	Járulékok és adományok	85,579.470	—							85,579.470	—
5	Gyümölcsöző tőkék kamatjai					7,099.796	—			7,099.796	—
6	Különféle bevételek										
7	Átutalás az Altr. banktól a postatakarékpénztárba										
8	Átutalás a postatakarékpénztárból az Altr. bankba ..					57,500.000	—			57,500.000	—
9	Gyümölcsözőleg elhelyezett tőkék										
10	Átfutó bevételek ..										
11	Térítmények segélyrészletekre										
	Bevételek összege:	86,065.411	—	44.063	74	148,442.996	—	32,326.800	—	266,879.270	74
	Kiadások.										
1	Kifizetett segélydíjak	16,806.000	—							16,806.000	—
2	Kezelési kiadások	3,307.598	—			124.296	—			3,431.894	—
3	Különféle kiadások										
4	Átutalás az Altruista banktól a postatakarékpénztárhoz										
5	Átutalás a postatakarékpénztártól az Altr. bankhoz	57,500.000	—							57,500.000	—
6	Gyümölcsözőleg elhelyezett tőkék ..			44.063	74					44.063	74
7	Átfutó kiadások ..										
8	Értékpapírvásárlásokra fordított összeg										
	Kiadások összege: ..	77,613.598	—	44.063	74	124.296	—			77,781.957	74
	Összehasonlítás.										
	A bevételek összege	86,065.411	—	44.063	74	148,442.996	—	32,326.800	—	266,879.270	74
	A kiadások összege	77,613.598	—	44.063	74	124.296	—			77,781.957	74
	Maradvány az 1925/26. év végén	8,451.813	—	—	—	148,318.700	—	32,326.800	—	189,097.313	—

II. Az 1925/26. évi tiszta jövedelem és az alaptőkét megillető 1/5-rész kiszámítása.

a) *Valódi bevételek:*

1. Járulékokból és adományokból befolyt	85,579.470 K — f.
2. Gyümölcsöző tőkék kamataiból befolyt	7,099.796 „ — „
A valódi bevételek összege	92,679.266 K — f.

b) *Valódi kiadások:*

1. Kezelési kiadások	3,431.894 K — f.
2. Különféle kiadások	— —
A valódi kiadások összege	3,431.894 K — f.

Összehasonlítás:

A valódi bevételek összege	92,679.266 K — f.
A valódi kiadások összege	3,431.894 „ — „
Tiszta jövedelem	89,247.372 K — f.

Ebből az alaptőkét illeti: 89,247.372 : 5 = 17,849.474 K 40 f., maradna tehát kioszthatő: 89,247.372 – 17,849.474 K 40 f. = 71,397.897 K 60 f., mivel pedig a segélyek csak ezresekben (71,397.000) adatnak ki, ennélfogva az alaptőkére esik 89,247.372—71,397.000 = 17,850.372 K — f.

III. Az alaptőke nyilvántartása.

Maradvány az 1924/25. évről	32,326.857 K 71 f.
1925/26. évi gyarapodás	— —
Az 1925/26. évi jövedelem 1/5 része (II.) szerint	17,850.372 „ — „
Az alaptőke maradványa az 1925/26. év végén (III.)	50,177.229 K 71 f.

IV. A tartaléktőke nyilvántartása.

Maradvány az 1924/25 évről	14,583.448 K 03 f.
Gyarapodás az 1925/26. évben	35,599.781 „ 68 „
Összbevétel	50,183.229 K 71 f.
Összkiadás az 1925/26. évben	6.000 „ — „
A tartaléktőke maradványa az 1925/26. év végén (IV.)	50,177.229 K 71 f.

V. Folyó kezelés.

Maradvány az 1925/26. év végén (I.) szerint	189,097.313 K — f.
Levonva az alaptőkére eső részt (III.) szerint 50,177.229 K 71 f.	
és a tartaléktőkére eső részt (IV.) szerint 50,177.229 „ 71 „	100,354.459 „ 42 „
Marad folyó kezelésre (V.)	88,742.853 K 58 f.

VI. A segélyek nyilvántartása.

a) *Az 1924/25. tanévre engedélyezett segélyek:*

1. Maradvány az 1923/24. év végéről	6.000 K — f.
2. Gyarapodás az 1924/25. év folyamán	625.000 „ — ,
3. Fogyatkozás	631.000 K — f
a) Hátralék az 1925/26. év végén	— K — f.

b) *Az 1925/26. évre engedélyezett segélyek:*

1. Engedélyezés az 1925/26. évre	16,000.000 K — f.	
2. Gyarapodás az 1925/26. év folyamán	1,750.000 „ — f.	17,750.000 K — f.
3. Fogyatkozás az 1925/26. év folyamán		16,175.000 „ — „
b) Hátralék az 1925/26. év végén		1,575.000 K — f.
a) és b) együtt		1,575.000 K — f.
d) Az átfutók összege		— —
e) Az 1926/27. évben segélyképen kioszthatő		71,397.000 „ — „
A folyó kezelésre rendelkezésre álló összeg (V.)		88,742.853 K 58 f.

Budapest, 1926. évi július hó 7-én.

Dr. Szabó Sándor s. k.
m. kir. erdőszámtanácsos az alap számvevője

Örvendetesen állapítjuk meg, hogy ez a régente oly nagy szociális jelentőséggel bíró intézmény újólag kezd élni, fejlődni és áldásosan működni!

Hogyan kell a birtokosoknak az erdei facsemetékkel bánni?* Az erdei facsemetének életereje a gyökerében van. A gyökér csakis a földben érzi magát otthon és jól; a szabad levegőn (kivált napos, szeles helyen) olyanforma kedvezőtlen körülmények között van, mint a vízből kivett hal: előbb-utóbb elpusztul, kiszárad, vagy legalább is nehezen fogamzik meg. *A legtöbb sikertelen ültetésnek, különösen fenyőnél az az oka, hogy a csemete gyökere soká volt a levegőn, sőt szeles, napos helyen.*

Ezért, ha csemetét várunk, árnyékos s lehetőleg széltől védett helyen, üde földben háromszögalakú keresztmetszettel bíró árkocskát ásunk, melyben a csomagolásból kibontott csemetéket vékony (legfeljebb tenyérnyi vastag) rétegben az árok rézsüjére azonnal kiteregetjük, de úgy, hogy gyökerük az árok fenekén meg ne görbüljön. Ha a föld nem nyirkos, akkor a csemeték gyökerét és alatta az árok földjét jól megöntözzük. Erre legalább is jó tenyérnyi vastagon földet hányunk a csemeték gyökerére és még törzsének egy részére is. Ezt a takaróföldet már ne öntözzük meg, mert e nélkül jobban tartja az alsó nedvességet.

Ha az ősszel kapott és a fenti vermelésből kiszedett csemetét valamely ok miatt nem sikerül ősszel elültetni, akkor *télire újra* árkoljuk el, úgy hogy mélyebb árkot ásunk, a csemetéket legfeljebb 2—3 rétegben rakjuk bele s legalább arasznyi vastag földréteggel takarjuk be.

* Ezt a hozzánk is megküldött *tájékoztatót* közérdekű voltánál fogva közöljük. Értesülésünk szerint *Béky* Albert m. kir. főerdőtanácsos állította össze. *Szerk.*

Ültetéskor mindig csak annyi csemetét szedünk ki az árokból, amennyit egy óra alatt el tudunk ültetni. A kisebb csemetéket (főként a fenyőket) kosárban nedves moha, vagy nedves falevelek között, avagy faedényben híg iszap között elhelyezve szállítjuk az ültetés helyére s az ültetőmunkás ültetés közben abból szedi ki egyenként a csemetéket. Szekéren is szállíthatjuk nedves szalma között a csemetéket. Száraz időjárásnál tanácsos a csemeték gyökerét szállítás előtt híg iszapba bemártani.

Az erdei facsemeték gyökerét ne kurtítsuk meg; legfeljebb a többi közül túlságosan kinyuló, avagy a kiszedés alkalmával, illetőleg szállítás közben netalán megsértett gyökérszálakat messük vissza. A teljes gyökérrel elültetett csemete fogamzik meg legbiztosabban. A csemeték *törzsecskéjét* az akácnál és a gyökeres dugványoknál (pl. a nyárnál) ültetés után 1—2 centiméteres csonk hagyásával tőben levágjuk, a többi fafajét nem bántjuk.

Az ültetőgödröt olyan nagyra ássuk, hogy a csemete gyökere jól beleférjen. A csemetét a gödör közepébe tartva, gyökérzetét úgy igazítsuk el, ahogy az eredeti helyén lehetett. A gyökér körül óvatosan és adagonként jó földet szórjunk s e közben a csemetének gyenge fölfelé rázásával kezünkkel is segítsünk, hogy a jó föld a gyökerek közé kerüljön. Ha a gödör már feléig megtelt földdel, akkor a földet, oldalról befelé irányuló kéznyomásokkal a gyökérzethez és a gödör fenekéhez nyomkodjuk s ügyeljünk arra, hogy hézag közben ne maradjon. Utána a gödröt színig megtöltjük földdel és ismét megnyomkodjuk. A még megmaradt vagy esetleg a közelből vett földből pár ujjnyi vastag földréteget lazán rakunk a gödör tetejébe. Ezt a laza réteget nem szabad lenyomkodni, mert így jobban tartja az alsóbb nedvességet; az agyagos föld pedig nem cserepesedik meg.

A csemetét az elültetés megkezdésekor mélyebben helyezzük a gödörbe, mint ahogyan eredeti helyén volt, — mert az ültetés közben való fölfelé húzás, rázogatás miatt a teljes elültetés után a gödör színénél így is magasabbra kerül. Ez a különbség azonban a gödör földjének s vele együtt a csemetének süllyedésével kiegyenlítődik.

Ültetni sikeresen lehet ősszel is lombhullás után, amíg a föld fagya engedi és *tavasszal* is a nedvkeringés megindulása előtt. Utóbbinál azonban ne tévesszük szem elől, hogy a nedvkeringés a növényben jóval korábban megindul, mint ahogyan az a rügyek duzzadásán látszik; előbb ugyanis új gyökérhajtásokat fejleszt a növény. Száraz éghajlat alatt (mint amilyen a Nagy-Alföldé) lombfáknál legsikeresebb a késő őszi, a fenyőknél pedig a föld fagyának kiengedése után azonnal való télvégi ültetés.

A csemetéknek erdőtelepítésre alkalmas minőségét ne azok földfeletti része, hanem gyökere szerint bíráljuk el. Lombfáknál 40—50, fenyőknél 25—30 centiméter hosszú s többágú gyökérrel bíró csemete felel jól meg az ültetéshez. Egyéves tölgycsemete gyökere 35—50 centiméter hosszú szokott lenni; ága nem is igen van csak ú. n. hajszálgyökerek vannak a vezérgyökéren. Az ilyen csemete egészen jó erdőtelepítésre, még ha törzsecskéje 10—15 centiméternyinél nem is nagyobb és jobb ha így ültetjük el, mint hogyha még egy évig a csemetekertben tartanánk, mert akkor már a gyökere nagyon hosszú s esetleg csak megcsonkítva ültethető el.

Az erős vezérgyökerű s egyszersmind nagymagú fafajok (tölgy, cser, szelíd dió, fekete dió, gesztenye) csemetéire hátrányos a gyökércsonkítás, ép ezért ezeket jobb vetni, mint ültetni a beerdősítendő területre. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ültetéssel nem lehet kielégítő eredményt elérni.

A sima (nem gyökeres) dugvánnyal való dugványozás ideje a nedvkeringés megindulása előtti télvégi és tavaszeleji időszak. Megfelelő dugványhossz könnyű talajon 30—50, nehéz talajon 25—30 centiméter. A vessző csakis kellően megfásodott hajtásokról vehető. Fel nem ásott vagy nem forgatott talajban a dugványnak olyan gödröt ássunk, mintha csemetét ültetnénk. A kiásott földet megporhanyítjuk s visszahányjuk a gödörbe, de közbe meg-megnyomkodjuk a visszarakásnál, hogy a föld összeálljon. Az így előkészített gödörbe a dugványt függélyes helyzetben lyukütő fa vagy vas alkalmazásával ültetjük be. A dugvány vége csak 1—2 centiméterre maradjon kint a földből.

Szép és jó erdő csak megfelelő sűrűségű telepítésből származik. Ezért 150 centiméternél nagyobb sortávolságot s 100 centiméternél nagyobb csemetetávolságot ne vegyünk. Egy kataszteri holdra 3840 kereken 4000 darab csemete szükséges. A lassú növésű lombfáknál (pl. a tölgynél) és a fenyőknél jobb lesz a 125 centiméteres sor és 80 centiméteres csemetetávolság vagy az 1—1 méteres távolságú hálózat. E két esetben (5755) 6000 darab csemete kell 1 kataszteri holdra.

A siker érdekében ügyelni kell arra is, hogy *a fafajokat a nekik megfelelő helyre ültessük.* Erre nézve csak nagyvonású tájékoztatásra szolgáljanak az alábbiak:

Akácot igen silány homokba, kifuvásba, szikbe, hideg, erősen kötött, nehéz vagy nyirkos talajba vagy olyan jó talajba, ahol a talajvíz a gyökeréig felhatolhat — ne telepítsünk. Helyénvaló az akác futó, vagy mozgó homokon, a tanya- és mindennemű gazdasági fásításnál, valamint omlós hegyoldalak és vízmosások megkötésénél.

A tölgy csak elég jó erőben levő talajban nő értékes fává.

A magas (közönséges) *kőris* a hegyeslevelű (jókori) és a fürtös (hegyi) *juhar* csak üde, porhanyó és termékeny talajban nőnek nagy fává. Különösen igényes a kőris. A *cser, szil, hárs, vadcseresznye és nyár* előbbieknél elégülékenyebbek.

Vízállásos helyre legjobb a fehér (tiszai) és a törékeny (csörege) fűz, vizes helyre pedig a mézgás éger. *A sziket* legjobban állja a zöldjuhar, szil, fehér és kanadai nyár, vadkörte, amerikai kőris, celtisz, olajfa (ezüstfa), tamariska. *Gyengén szikes* talajon megy a tölgy, cser, szofóra és glédics is. *Silány homokra* (buckatetőkre, homokhátakra) feketefenyőt (a Nyirségen erdei fenyőt is) ültessünk.

Tanyafásításra legjobb a gyümölcsfa, az akác, az eperfa, szofóra, kanadai nyár és a kőrisfa. Élősövénynek megfelel a glédics, maklúra, vesszős fagyal, galagonya és a tujafélék.

Fasoroknak és mezőgazdasági földek beszegélyezésére a fenti talajnemek szerint kínálkozik az akác, szofóra, mezei szil, kőris, zöld és korai juhar, ezüstlevelű hárs, kanadai, fekete- és jegenyenyár, eperfa, glédics, celtisz és ezüstfa. Önként érthető, hogy itt is gyümölcsfafélék vehetők számításba oly esetben, ahol a védelem és gondozás könnyű szerrel biztosítható.

A m. kir. belügyminiszternek 64.399/1926. B. M. számú körrendelete.

A községi (városi) mérnökök magángyakorlata.

(Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének, Budapest székesfőváros polgármesterének is.)

A Mérnöki Rendtartásról szóló 1923 : XVII. t.-c. a régebbi állapottal szemben mérnököket és mérnökhelyetteseket különböztet meg.

Önálló magángyakorlat folytatására és mérnöki kamarai tagságra csak azok a mérnökök (mérnök, építészmérnök, gépészmérnök, vegyészmérnök, bányamérnök, kohómérnök, erdőmérnök, közgazdasági mérnök) jogosultak, akik a mérnöki oklevél megszerzése után háromévi gyakorlatot folytattak. A mérnöki kamara tagjai közé is — eltekintve az átmeneti intézkedésektől — csak ezek vehetők fel. Mindaddig, amíg az okl. mérnök a 3 évi gyakorlatot meg nem szerezte, csak mérnökhelyettes, aki önálló munka végzésére, helyesebben önálló magángyakorlat folytatására nem jogosult.

Tudomásomra jutott, hogy a törvény intézkedéseivel szemben némelyik község olyan mérnököt is alkalmazott, aki magánmérnöki önálló gyakorlat folytatására nem volna jogosult, mert az előírt hároméves gyakorlatot nem szerezte meg. Sőt jóváhagyott szabályrendeleteik alapján községek nemcsak meg-

engedik, hanem a magángyakorlat folytatására, illetve bizonyos minimális díj lefizetése mellett magánmunkálatok elvégzésére kötelezik is mérnökeiket. Ennek következtében egészen kezdő, gyakorlat nélküli mérnökök kamarai tagsággal rendelkező és sokkal nagyobb gyakorlati tudással bíró mérnökök felett gyakorolnak felügyeleti jogkört, végeznek a község (város) részére fontos mérnöki munkákat, amelyek gyakorlati szaktudást igényelnek és végül törvénybe ütköző módon folytatnak magángyakorlatot, mert a hivatkozott t.-c. 3. §-a szerint magángyakorlatot csak az a mérnök folytathat, akit a mérnöki kamara tagjai sorába felvett.

Hogy a törvény rendelkezéseinek érvényt szerezzek, a kereskedelemügyi miniszter úrral egyetértőleg felhívom Alispán (Polgármester) Urat, intézkedjék, hogy a községi (városi) mérnöki állások betöltésénél csak olyan pályázó jelöltessék, aki a mérnöki kamara tagja, vagy amennyiben az illető községi (városi) mérnöknek magángyakorlatot folytatni nem szükséges és kamarai tag lenni nem kíván, az illető mérnök minden körülmények között olyan legyen, aki a kamarai tagságra érett, tehát mielőtt községi (városi) mérnökké megválasztatott, legalább 3 évi előzetes, tényleges, a kamarai szempontoknak is megfelelő mérnöki gyakorlatot igazol.

A községi mérnökök ügyével kapcsolatban az 1923 : XVII. t.-c. 29. §-ának a közalkalmazásban lévő mérnökök összeférhetetlenségi esetére vonatkozó rendelkezésére is fel kell hívnom Alispán (Polgármester) Úr figyelmét.

Állandó panaszok tárgya ugyanis, hogy a városi és községi mérnökök figyelmen kívül hagyják a törvény azon rendelkezését (1923 : XVII. t.-c. 29. §.), hogy közalkalmazásban álló mérnök nem vállalhat megbízást olyan magánmunkára, amelynek megbírálására vagy tárgyalására az a hivatal illetékes, amelyhez ő tartozik. A törvény ezen tilalma ellenére eljáró mérnök a törvény 67. §. 3. pontjába ütköző kihágást követ el.

Felhívom ennélfogva Alispán (Polgármester) Urat, hogy a községi, illetőleg városi mérnöktisztviselőket a törvény tiltó rendelkezéseire és a tilalom megszegésének következményeire figyelmeztesse.

Budapest, 1927. évi január hó 12-én.

A miniszter helyett:

Dr. Ladik Gusztáv s. k., államtitkár.

Közlemény az erdészeti államvizsga tárgyában. Az érdekeltek tájékoztatására és biztosabb értesítése végett közhírré teszem, hogy a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminisztérium 1927. évi január hó 31-én kelt 140.744/26. számú rendeletével a nagy-

méltóságú m. kir. földmívelésügyi miniszter úrral egyetértőleg kivételesen megengedte, hogy mindazok a hallgatók, akik a főiskolán kötelezőleg előírt 8 félévet a régi államvizsgai rendszer szerint lehallgatták, de vizsgahátralékuk miatt oklevelet még nem szereztek, az államvizsga alapján oklevelet az 1925. évi április 21-én kelt 5568. számú pénzügyminiszteri rendeletben megállapított határidőtől eltérőleg 1928. évi tavaszig szerezhessenek. Ezen határidőn túl ezek a hallgatók is oklevelüket csak az érvényben álló szigorlati rendszer alapján szerezhetik meg.

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK
az erdészeti szolgálat köréből

A m. kir. földmivelésügyi miniszter az állami erdőmérnökök összesített személyzeti létszámában *Gohn* Emil m. kir. főerdőmérnököt és *Molcsány* Gábor erdőtanácsosi címmel felruházott m. kir. főerdőmérnököt a VII. fizetési osztályba m. kir. erdőtanácsosokká kinevezte.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter az alföldi erdőtelepítés keretében az erdősítés terén szerzett érdemeiért *Krix* Ferenc gazdálkodó vaskuti lakosnak elismerését fejezte ki.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter az alföldi erdőtelepítés keretében a gazdasági fásítás terén szerzett érdemeiért *Iványi* István gazdálkodó, orosházai lakosnak elismerését fejezte ki.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Schlosser* István m. kir. főerdőtanácsost Debrecenből áthelyezte a miskolci erdőigazgatósághoz Miskolcra, továbbá *Kostialik* János m. kir. főerdőtanácsost Gödöllőről és *Maróthy* Emil m. kir. főerdőmérnököt Miskolcról kölcsönösen áthelyezte s mindkettőt az erdőrendezői teendők ellátásával bizta meg.

Az „Erdészeti Lapok“ 1927. évi II. füzetének HIRDETÉSEI.

Az ERDÉSZETI LAPOK mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Díjszabás. Kéthasábos szélességben (107 *mm*) garmond betüvel vagy ennél nagyobb betüfajtával szedett hirdetés milliméterenkint 20 fillér. (Egyszeri megjelenés mellett egész oldal 32 P.) Táblázatos és garmond betünél kisebb betüfajtával szedett hirdetések másfélszeres egységárral számittatnak. Ismételt megjelenés esetén megfelelő árkedvezmény.

Apróhirdetéseknél egy szó 12 fill., álláskeresleti hirdetéseknél 6 fill.

Külön mellékletek megegyezés szerint.

VI középiskolát végzett nőtlen fiatalember, ki az erdészetben 13 évi gyakorlattal és szakvizsgával bír; ért az erdészet külső-belső teendőihez, vadászat, halászat és méhészethez; állást keres azonnali belépésre. Szives megkereséseket a kiadóhivatal továbbít.

Állást keresek erdő- és mezőgazdaság minden ágában, teljesen jártassággal bírok, — szakvizsgázott — 8 évig 1200 holdas pagonyt önállóan kezeltem, mint alerdész! Nagy jártasságom van az akácerdő telepitésében és kezelésében, mezőgazdasági köztes müveléssel, amiről kitünő bizonyítványom is tanuskodik. Vadtenyésztés és óvás, valamint a vadászat védelme körül szerzett érdemeimért, különösen a vadorzókkal szemben tanúsított bátor és kötelességhü viselkedéseimért a Nemzeti Vadászati Védegylet az egyesületi érdem éremével tüntetett ki.

(13. I. 1.) *Ifj. Kovács Lajos,* Mándok (Szabolcs m.)

Közlemény.

A m. kir. erdőgazdasági szakiskolánál (Esztergom) az 1928. év őszén kezdődő kétéves tanfolyamra, valamint a m. kir. erdőőri és vadőri iskoláknál (Esztergom és Királyhalom, u. p. Szeged 5.) az 1927. év szeptember havában megnyiló tanfolyamra való felvételekre vonatkozó kérvényeket *folyó év június hó 1-ig* kell benyujtani.

Az erdőgazdasági szakiskolára vonatkozó részletes pályázati feltételeket és tananyagkimutatást 46 fillér, az erdőőri és vadőri iskolákra vonatkozó részletes pályázati feltételeket pedig 36 fillér előzetes beküldése ellenében a m. kir. erdőgazdasági szakiskola, illetőleg az a m. kir. erdőőri és vadőri iskola küldi meg az érdeklődőknek, amely iskolába a pályázó magát felvétetni kívánja.

Budapest, 1927. évi március hó.

(16. I. 1.) *M. kir. földmivelésügyi miniszter.*

Erdőőr, szakvizsgázott, bármikori belépésre állást keres. Szives ajánlatokat kér „erélyes" jeligére kiadóhivatalba.

Eladó. 50.000 drb. egyéves kitünően fejlett kocsányos tölgycsemete, továbbá 50.000 drb. elsőrendű kétéves erdei fenyőcsemete. Érdeklődések gróf Niczky Pál erdészetéhez, Bakonyszentkirály (Veszprém megye) címzendők. (5. III. 2.)

Szlavóniai kocsányos tölgymakk

Quercus pedunculata 75% csiraképes príma vetőmakk
vagontételekben mázsánként **P 15.**— előnyárban
kisebb tételben -- -- -- **P 16.**-- „ ab Kőszeg

Kőszegi Fenyőmagpergetőgyár Kőszeg

(15 I. 1.)

G A M M A

FINOM MECHANIKAI GÉPEK ÉS KÉSZÜLÉKEK GYÁRA R. T. BUDAPEST, I., FEHÉRVÁRI-ÚT 73. TELEFON: JÓZSEF 132-20

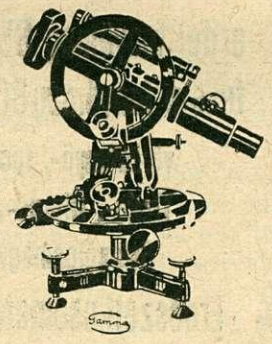

Precíziós készülékek, műszerek, mérőeszközök, felrakók, transporteurök, szintezők, tájolók, stb. gyártása.

Speciális finom mechanikai munkák: hossz- és körosztások, léptékek, vonalzók, üvegre osztott szálkeresztek, skálák, szám- és betűvésések géppel

Kisérleti berendezések, kapcsolótáblák

Mérnöki műszerek szakszerű javítása

ACÉL- ÉS VÁSZON-MÉRŐSZALAGOK

(11. I. 1.)

Tavaszi kiültetésre kiválóan alkalmas 400.000 darab príma 2 éves lucfenyőcsemete, jutányos árban eladásra kerül. Árajánlatot, esetleg mintát kívánatra küldünk. Szatmári Püspökség Erdőhivatala: Bükkfazsérc, u. p. Bogács, Borsod megye. (10. II. 1.)

Csemete, sorfa,
gyümölcsfa, díszbokor, rózsa, erdészeti mag stb.

szükséglelének beszerzése előtt okvetlenül szíveskedjék árjegyzéket, nagyobb szükségletnél előnyárajánlatot kérni:

Neumayr és Társa, Zalaegerszeg

2 éves lucfenyő csemete 1000 darabonkint 5.— pengő, 3 éves 8.— pengő
Megrendelésnél ezen hirdetésre kérjük hivatkozni! (7. II 2.)

Hazai ipar és termelés

Lombfamagvak: akác, juhar, köris, hársfa stb.

slav. kocsányos tölgymakk, kocsánytalan tölgymakk

Kőszegi Fenyőmagpergetőgyár

Kőszeg Vas m.

Ajánl tavaszi szállításra magas csíraképességű, megbizható **erdei vetőmagot:**

erdei fenyőmag 85% csíraképesség
fekete fenyőmag 80% csíraképesség

vörösfenyő-, lucfenyő-, Canksf-,
Thuja-, Ciprus-, Exoták-magvak,
Gyümölcsmagvak, vadoncok.

Erdészeti csemeték. Saját faiskola.

Jegenyefenyőmag. — Csermakk.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

(4. IV. 3.)

Magyarország legnagyobb magpergető gyára

Fekete Lajos **tolókás magvetője** ismét kapható. A megrendelések Fekete Zoltán főiskolai tanár címére (Sopron, főiskola) intézendők. A vetőgép ára Sopronban, csomagolással együtt 45 pengő. Postán vagy vasúton szállítható. Szállítási határidő: 3 hét. (14. I. 1.)

Pécs szab kir. város polgármesterétől.

27671/1926. szám.

Pályázati hirdetés.

Pécs szab. kir. város 4200 kat. holdon egytagban fekvő erdőbirtokára vonatkozóan esedékes *üzemátvizsgálási munkálatok* végzésére és vele kapcsolatban a 14.500/1920. F. M. rendeletnek megfelelő új *erdőgazdasági üzemterv* elkészítésére az erdőbirtokos Pécs szab kir. város közönsége nevében pályázatot hirdetek.

Felhívom az erdőrendezésben és felmérésben jártasságukat igazolni tudó mindazokat az okleveles erdőmérnököket, akik a munkálatok végzésére vállalkozni hajlandók, hogy írásos ajánlatukat legkésőbb *1927. évi április hó 1. napján déli 12 óráig* címemre nyujtsák be.

Tájékoztatásul közlöm a következőket:

1. Ugy az üzemátvizsgálási munkálatot, mint az üzemtervet, valamint az ennek kiegészítő részét tevő átnézeti és gazdasági térképeket 2—2 egyenlő példányban kell elkészíteni.

2. Az erdőrendező a munkálatok elvégzéséhez szükséges adatokat, felvilágosításokat és útbaigazításokat a városi erdőhivatal vezetőjétől kapja.

3. A munkadíjon felül a város közönsége a külső munkálatokhoz szükséges munkaerőt és fuvart díjtalanul bocsátja az erdőrendező rendelkezésére. Papírról, írószerekről, nyomtatványokról, továbbá lakásról és élelmezésről az erdőrendező maga gondoskodik.

4. A város erdőhivatala az erdőrendezőnek rendelkezésére bocsátja a város tulajdonát tevő boussola műszert a hozzátartozó állvánnyal és távolságmérő léccel együtt, valamint az acél mérőszalagot. Pontosságukért azonban szavatosságot nem vállal.

5. A munkálatokat legkésőbb 1927. évi december hó 15. napjáig be kell fejezni, úgyhogy e napon azok már a felsőbb hatóság jóváhagyása alá terjeszthetők legyenek.

6. A főbb gazdasági irányelvekről szóló jegyzőkönyvet — mert már elkészült — nem kell kidolgozni.

7. A vállalkozó erdőmérnöknek teljes biztosítékot kell nyujtania az elvállalt munkálatok olyatén elvégzésére, hogy az az elfogadhatóság teljes mértékét megüsse. Ha az erdőren-

dészeti főhatóság abban valami hiányt, hibát, vagy pótolnivalót talál, azok helyrehozását a vállalkozó erdőmérnök a legsürgősebben és *teljesen díjtalanul* tartozik elvégezni.

8. A 7. pontbeli kötelezettség biztosítására a város közönsége a megállapítandó munkadíj *10 százalékát* a munkálatok jóváhagyásának megtörténtéig visszatartja és csak a munkálatok végleges jóváhagyása után fizeti ki.

9. A munkadíj 50 százaléka a külső munkálatok befejezésekor, 40 százaléka az erdőrendezés művének teljes befejezésekor, illetve benyujtásakor, 10 százaléka pedig a végleges jóváhagyás leérkezésekor válik esedékessé.

Pécs, 1927. évi február hó 15-én.

Nendtvich Andor s. k.
polgármester.

30% kedvezményt biztosít

az Országos Erdészeti Egyesület tagjai részére

Schuster Ferenc államilag vizsgázott fogász
Budapest, Berlini-tér 2. II. 10 (nyugati pályaudvarral szemben)
Részletfizetést is elfogad!

Az Erdészeti Lapok 1927. évi III. füzetének tartalma:

Oldal

Rochlitz Dezső: Végezzünk ... 95
Czillinger János: Befejező közlemény az erdészeti közigazgatásról szóló vitához ... 110
Tikos Béla: A Hortobágyvidéki termőhelyekről ... 122
Beita István: Kisázsiai képek ... 129
Különfélék: Lillafüredi vadászatok. — Változás a „Magyar Erdőgazda" szerkesztőségében. — Névváltoztatás. — Az Országos Erdészeti Egyesület igazgató választmányának ülése. — Apróságok. — A szilfa magjának csemetekerti vetése. — Hogyan lehet félárú jeggyel utazni Budapestre III. 13—IV. 6-ig. — A rozsnyói öregdiákok találkozása Budapesten. — Vállalkozók Lapja. — Beszámoló a gyermeknevelési alapról. — Hogyan kell a birtokosoknak az erdei facsemetékkel bánni. — A m. kir. belügyminiszternek 64399/1926. B. M. rendelete a községi mérnökök magángyakorlatáról. — Közlemény az erdészeti államvizsga tárgyában. ... 141—156
Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből. ... 157
Hirdetések. ... I—V

Felelős kiadó: Bund Károly. — Stádium Sajtóvállalat Rt. Nyomdaigazgató: Janovits Ferenc